ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар рўзномаси

Рўзнома 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 103 (8. 045) ◆ 1992 йил ◆ 27 май, чоршанба ◆ Нархи 1 сўм

Бирлашма сармоясидан

«МАЛИКА» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси мутасаддилари ишчиларга қулай бўлсин деб болалар боғчаси қурилишига кенг эътибор беришмоқда.

Яқинда бирлашмага қарашли 493-боғчада катта ўзгариш юз берди. Болалар сузиш ҳавзаси қуриб фойдаланишга топширилди. Бунёдкорлик ишларини Фарруҳ Шин раҳбарлик қилаётган ширкатчи қурувчилар адо этишди. Қурилиш учун маблағни корхона сармоясидан олинди.

Гули АБДУЛЛАЕВА.

Катта аҳамият

ТОШКЕНТДАГИ «Полимер» ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳайр-эҳсонга, меҳр-мурувватга катта аҳамият беришади. Корхона меҳнат жамоаси кенгашининг қарорига кўра Тошкент шаҳрида жомеъ масжидларидан бирига 5 минг сўм маблағ хайрия этилди. Бундан ташқари корхона ўз ҳисобидан ижтимоий таъминот вазирлигига қарашли ақли ожиз болалар интернатига 5 минг сўмлик, оталиқдаги болалар боғчасига 1,5 минг сўмлик, Яккасарой райони спартакиадаси қатнашчилари учун 2 минг сўмлик ўйинчоқларни тортиқ этди.

Толиб НУРМУҲАМЕДОВ.

Француз фильмлари фестивали

31 МАЙДАН 12 июнгача «Интурист» маданий-ахборот марказида француз фильмларининг фестивали бўлиб ўтади. Франция ахборот маркази ва «Муқобил» кино дўстлари клуби ҳамкорлигида ташкил этилаётган мазкур анжуман кино оламини тараннум этишга хизмат қилаётган машҳур француз жаридаси «Каедюсинема»нинг 40 йиллигига бағишланган.

31 май куни фестивалнинг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтади. Фестиваль дастуридан Ф. Трюффо, Ж. Де Ми, Ж. Годар, К. Шабре ва бошқа таниқли киноусталарининг фильмлари ўрин олган.

Комил НЕЪМАТУЛЛАЕВ.

«Ҳамкорлик» ҳиммати

«ҲАМКОРЛИК» биржасининг бошқаруви республикамизнинг қаттиқ жаладан зарар кўрган аҳолисига чуқур ҳамдардлик билдириб, табиий офат натижаларини бартараф этиш жамғармасига 50 минг сўм ўтказишга қарор қилди. Биз ишонамизки, бундай хайрли ишга бошқа биржалар, брокерлик идоралари, тадбиркор кишилар, умуман республикамизнинг тижорат жамоалари баҳоли қудрат ўз улушларини қўшадилар.

М. ҚОДИРОВ,
«Ҳамкорлик» биржаси бошқаруви ҳайъатининг раиси.

116 ОИЛАГА МЎЛЖАЛЛАНГАН

ҲАМЗА районининг Қўйлиқ бозори яқинида кўплаб турар жой бинолари қад кўтармоқда. Ана шундай иншоотлардан бирида Тошкент шаҳар қурилиш бош бошқармасига қарашли 4-трест 19-қурилиш бошқармасининг Арас Мирзазода бошчилик қилаётган бинокорлари меҳнат қилмоқдалар.

— Ҳар бирининг умумий баҳоси 7 миллион сўм турадиган бу иккита уйнинг биттасида тиклаш ишлари тугатилиб, ҳозирги кунда пардозлаш ишлари олиб борилмоқда, — дейди биз билан суҳбатда бригада бошлиғи Владимир Морозов. 1990 йилда бошланган бу қурилиш иншоотини шу йилнинг охиригача фойдаланишга топширмоқчимиз.

Аҳад Бикбоев, Василий Лапшин, Ҳасан Турсунов каби ёшлар меҳнат қилаётган бу биноларда келажакда жаъми 116 оила истиқомат қилади.

Сиддиқ УСМОНОВ.

ПОЙТАХТНИНГ БИР КУНИ

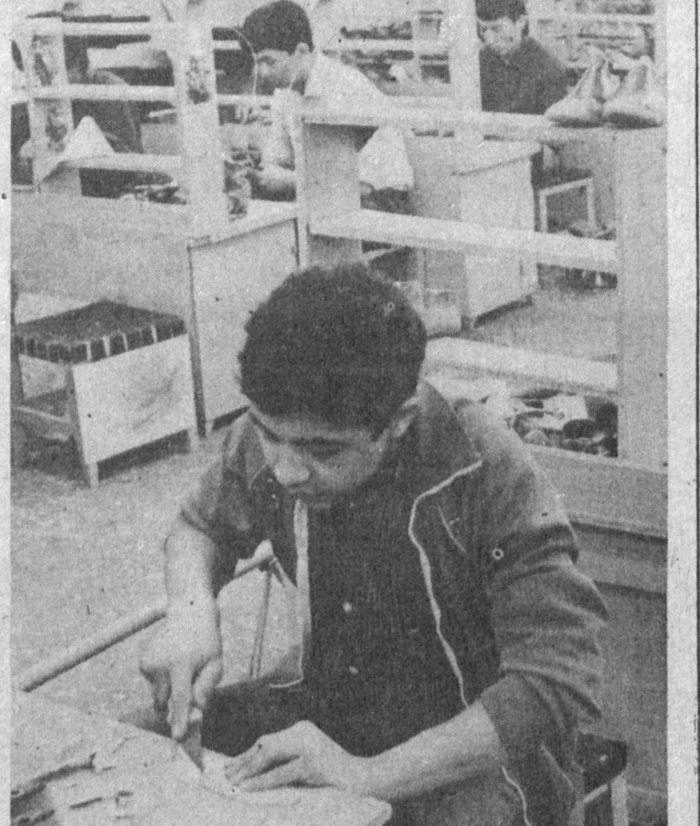

Фахмитдин Хўжаев номидаги биринчи пойабзал фабрикасида ёшларни иш билан таъминлашга катта эътибор берилмоқда. Айни пайтда корхонанинг замонавий пойабзаллар тикиш цехида ёшлар кўплаб меҳнат қилишмоқда. Улар бу ишда ўзларининг устозларидан қолмасдан ишлашга ҳаракат қилишмоқда.

СУРАТДА: цехнинг умумий кўриниши.

Валерий Харитонов сурати.

ШИРИНТОЙЛАР УЧУН

ТОШКЕНТДАГИ тажриба-ишлаб чиқариш автокорхонасига қарашли шифохона болакайлар соғлиғини мустаҳкамлашга мослаб таъмирланди. Саломатлик маскани эндиликда 120-140 нафар жажжи ўғил-қизни бирйўла қабул қила олади.

Шуни айтиб ўтиш жоизки, ушбу санаторий-профилакторий пойтахтнинг Миробод районидаги 85-болалар боғчасига тақдим этилди. Бу ерда кичкинтойлар сиҳат-саломатлигини кузатиб бориш, зарур бўлиб қолганда малакали муолажалар ўтказиш учун барча шарт-шароитлар муҳайё этилган.

Шифохонада «Соғ бўлинг, ширинтойлар!» деган шифокор маслаҳати бурчаги ҳам ташкил этилди.

Саодат ОДИЛОВА.

ЭЗГУЛИКНИНГ КЕЧИ ЙЎҚ

ЯККАСАРОЙ районида «Меҳрибонлик» жамиятининг бўлими ташкил топди. Унинг мақсади район ҳудудида истиқомат қилувчи меҳнатга лаёқатсиз ногиронларни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш, моддий ва маънавий кўмак беришдан иборат. Бу айниқса, бугунги иқтисодий қийинчилик даврида ниҳоятда муҳим ва аҳамиятга эгалиги тушунарлидир.

— Бундан икки йил муқаддам Тошкент шаҳрида ногиронларга ёрдам кўрсатувчи жамият ташкил қилинган эди, — дейди биз билан суҳбатда бўлим раиси Авазхон Маҳмудхўжаев. — Шундан бери орадан ўтган вақт ичида шаҳардаги тўртта районда жамиятнинг бўлимлари ташкил бўлди. Мана энди бешинчи бўлиб бизнинг районда ҳам «Меҳрибонлик» фаолият кўрсатмоқда.

Жамиятимизнинг ўз олдига қўйган мақсади мададга муҳтож бўлиб қолган ногиронларни имкониятлари даражасида иш билан таъминлаш, уларга турар жой масалаларида ёрдам кўрсатишдан иборат. Яқинда райондаги 204 та ногиронларга озиқ-овқат тақсимланди. Эндиги ниятимиз тўшакда ётган беморлар уйига телефон ўрнатишда кўмаклашишдир.

Инсоний меҳр-мурувват билан йўғрилган савоб ишларга қўл ураётган жамиятнинг келгуси режалари катта. Зеро, эзгуликнинг кечи йўқ дейишади.

Зулфия ДЎСМУҲАМЕДОВА.

Раҳмдил ва мурувватли бўлайлик

АЯНИНГ СУЯНЧИҚЛАРИ

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ 275-ўрта мактабнинг 6-синф ўқувчилари қаровсиз, ногирон қарияларга ҳам моддий, ҳам маънавий кўмак беришда ибратли ишларни амалга оширишмоқда. Жумладан, улар «Қорасув-6» даҳаси 4-уй, 4-хонадонда истиқомат қилувчи 85 ёшли онахон — Руҳия ая Фатҳуддиновани ўз оталиқларига олганлар.

Ая, мана, қарийб 47 йилдан буён ёлғиз яшаб келмоқда. Ўқувчилар етакчиси Азиза Жабборова раҳбарлигида болалар Руҳия ая аҳволидан доим хабар олиб туришибди, уйни супуриб-сидириб, овқат қилиб, идиш-товоқларни ювиб беришга кўмаклашишади. Онахоннинг кўнглини кўтариб, дилини хушнуд этиш мақсадида бадиий ҳаваскорлик чиқишларини намойиш этмоқдалар. Ўқувчилардан Зилола Шодиева, Инобат Равшанова, Собир Махманисаев, Дилдора Рисқиддинова, Баҳодир Эрматов ва бошқаларни Руҳия аянинг суянчиқлари десак арзийди.

Шаҳло ШОИСЛОМОВА.

НОГИРОНЛАРГА ЭҲСОН

ТОШКЕНТ шаҳридаги Бодомзор масжидининг ҳайъати бу йилги рамазон ойида номозхонлардан тушган фитр-закотни жамлаб, «Бодомзор», «Обод», «Оққўрғон», «Мирзаюсуф», «Ўзбекистон», «Улуғбек», «Дархон» маҳаллалари ҳамда шу ҳудуддаги болалар уйидаги ногирон, етим, бечораларга 16 минг сўм эҳсон тарқатди.

Масжиднинг имом хатиби Абдуқодир Ҳайдар ўғли биз билан суҳбатда қуйидагиларни таъкидлади:

— Қуръони Каримда мискин, етим-есирлар, асирларнинг қорнини тўйдиринг, уларга қўлингиздан келганича ёрдам беринг, деб айтилган. Бизнинг диёримизда асирлар йўқ, бироқ етимлар, мискинлар (камбағаллар)ни учратишингиз мумкин. Масжидимиз қошида «Саводи — аъзам» хайрия уюшмаси ишлаб турибди. Ушбу уюшмага барча номозхон мусулмонлар аъзо бўлишган. Ҳар ойда камида бир сўмдан бадал пуллари тўлаб туришади. Йиғилган бадал пулларини ҳам масжидимиз ҳудудидаги камбағал, ногирон ва етим-есирларга бериб бормоқдамиз.

Абдуфаттоҳ НАБИХЎЖА ўғли.

Суратли ахборот

ҚУЛАЙ ГЎШАКЛАР

ЖУМҲУРИЯТ Алоқа вазирлиги махсус лойиҳалаш-конструкторлик бюросининг вазифаси ўлкамиздаги алоқа муассасалари ихтиёрига янги тажриба жиҳозларни, асбобларни кашф қилиш, ишлаб чиқариш ва жорий этишдан иборатдир. Улар ишлаб чиқараётган маҳсулот нафақат Ўзбекистонда, балки МДҲдаги алоқачиларга ҳам асқотади.

Бу ташкилот жамоаси томонидан шаҳарлараро алоқа воситаси учун яратилган «АОС» асбоби Наманган вилоят марказидаги район-лар абонентларининг шаҳарлараро алоқаларини ҳисоблашни автоматлаштириш муаммосини ҳал қилди, «Ўртоқ» қурилмаси ҳам шаҳарлараро, ҳам шаҳар ичидаги алоқаларга хизмат қилишини тадбиқ этишга йўл очди. «ПАП» қурилмаси ёрдами билан шаҳарлараро гаплашиш жойларида қўшимча хизматлар кўрсатиш мумкин, «Ракурс» эса ЭҲМ ёрдамида Тошкент вилоятининг Чирчиқ шаҳридаги хонадон абонентларига алоқа хизмати учун ҳисоб-китобни ташкил қилишга имкон яратди.

Лойиҳалаш-конструкторлик бюросида алоқа қурилмаларига эҳтиёт қисмлар ҳам ишлаб чиқарилади. Корхонанинг ишлаб чиқарадиган яна бир маҳсулоти таксофонларнинг фаолиятига зарур гўшакдир. Бу ерда ҳар куни шундай гўшаклар 80 дан 100 тагача ишлаб чиқарилади. Нарх-наво ошиши муносабати билан бундай гўшакнинг донаси 16,5 сўмдан 250 сўмгача кўтарилди, чунки гўшак қуйишда ишлатиладиган кукуннинг нархи 30 тийиндан 72 сўмгача ошди, микрофон ва телефон капсуласи 1 сўмдан 23 сўмгача қимматлашди. Ташкилотга хизмат кўрсатаётган муассаларнинг хизмат ҳақи ҳам кўтарилган.

Ҳозирги вақтда махсус лойиҳалаш-конструкторлик бюросининг мутахассислари тастатур (автоматлашган) номер терадиган таксофонларни кенг кўламда ишлаб чиқариш учун тайёргарлик кўряптилар.

Усмон МУҲАМЕДОВ.

СУРАТЛАРДА: яқинда шаҳримиз кўчаларига ўрнатиладиган янги таксофонлар (чапда). Корхонанинг йиғиш цехи слесарь-йиғувчиси Эркин Абдуллаев янги қурилмани йиғиш чоғида (ўртада). Бош муҳандис Абдуҳамид Жуманов (чапдан) ва бўлим бошлиғи Эдуард Кучель қизғин иш устида (ўнгда).

Бугунги кун нафаси

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

⊙ Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов жумҳуриятимизда меҳмон бўлиб турган Малайзия Республикаси ташқи ишлар вазири Датук Абдулла Бин Ҳаж Аҳмад Бадавий бошчилигидаги расмий делегацияни қабул қилди.

⊙ Кеча Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов Хоразм вилоятига келди. У жала ва бўрондан кўп зарар кўрган жамоа ва давлат хўжаликларида бўлди.

⊙ Наманганда буюк ўзбек шоири Бобораҳим Машраб таваллудининг 350 йиллигига бағишланган тантаналар бўлиб ўтди. Юбилей тадбирларида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Эркин Самандаров иштирок этди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

⊙ Молдова Президенти Мирча Снегур Днепрбўйида жойлашган 14-армияни русзабонлилар томонида жанг қилаётганликда айблаб, Молдова амалда Россия билан уруш ҳолатида, деди. Россия Президенти Борис Ельцин бу даъво ҳақиқатга тўғри келмаслигини айтиб, Днестр бўйи можароларини Россия, Молдова, Украина ташқи ишлар вазирлари иштирокида муҳокама қилиш таклифини билдирди. Бу музокаралар эртага Одессада бошланиши керак.

⊙ Кеча Россия Конституциявий суди Россия Президентининг КПССни маън этиш тўғрисидаги фармонлари ноқонунийлиги тўғрисидаги бир гуруҳ коммунист депутатларнинг даъво аризаларини кўриб чиқишга киришди. Ушбу масалани томонлар пухта кўриб чиқишларига имкон бериш мақсадида Конституциявий суд мазкур ишни муҳокама этишни шу йил 7 июлгача кечиктирди.

⊙ Кеча Қозоғистон Олий Кенгашининг навбатдаги сессияси бошланди. Унда республика янги Конституциясининг лойиҳаси ва бошқа юзга яқин масала кўриб чиқилиши мўлжалланяпти.

⊙ Кеча Москвада Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мудофаа вазирлари кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Унда Тошкентда коллектив хавфсизлик тўғрисидаги шартномани имзолаган давлатлардан ташқари Украина, Беларусь, Туркманистон, шунингдек Грузия мудофаа маҳкамаларининг раҳбарлари ҳам иштирок этдилар. Кенгашда Ҳамдўстлик давлат раҳбарлари навбатдаги учрашуви учун ҳарбий масалалар юзасидан тайёрланаётган ҳужжатлар муҳокама этилди.

⊙ Россия олий ўқув юртларига 1992 йилда қабул қилиш умумий қоидалари тасдиқланди. Москвадаги олий ўқув юртларидан фақат М. Ломоносов номидаги давлат, Бауман номидаги техника дорилфунунлари, шунингдек физика-техника олий илмгоҳи Ҳамдўстлик барча фуқароларини чеклашларсиз умумий тарзда қабул қилар экан. Айни пайтда эндиликда М. Ломоносов номидаги дорилфунунда имтиҳонларда қониқарли баҳолар олган абитуриентларнинг ҳаммаси танловдан ўтмасдан ҳам ўқий олишлари мумкин. Бунинг учун улар ёки уларнинг ҳомийлари дорилфунунга бутун ўқув давомида 100 минг сўм пул ўтказишлари керак.

⊙ Москвадаги валюта биржасида сўмнинг АҚШ долларига нисбатан қадри ортиб боряпти. 26 май куни ўтказилган навбатдаги савдода АҚШнинг 16 миллион 640 минг доллари ҳар долларга 118 сўм нисбатида сотилди. Россиянинг марказий банки эса АҚШ 1 долларининг бозордаги қийматини 85 сўм қилиб белгилади.

ХОРИЖДА

⊙ Кеча Арманистон Президенти Левон Тер-Петросяннинг Мисрга икки кунлик расмий сафари бошланди. Қоҳирада ҳар икки давлат ўртасида иқтисодий, маданий ҳамкорлик тўғрисида ҳамда баъзи бошқа ҳужжатлар имзоланиши керак.

⊙ Халқаро таъмирлаш ва тараққиёт банки Ҳамдўстлик мамлакатлари саноатини ривожлантириш учун 1,5 миллиард доллар қарз ажратиш ниятида. Бу маблағнинг катта қисми нефть ва газ саноатини ривожлантиришга сарфланиши мўлжалланяпти.

⊙ Парламентда 16 марта овоз бериш ўтказилгандан сўнг 73 ёшли Христиан-демократик партиясининг таниқли арбоби Оскар Луиджи Скальфаро Италия Республикасининг янги Президенти этиб сайланди.

Мутасаддилар фикрича...

ЭРКИН НАРХДА СОТИЛМОҚДА

ҲУРМАТЛИ «Тошкент оқшоми» муҳарририяти! Мен ўтган йилнинг ёз ойларида Шайхонтоҳур районида жойлашган 3-техник хизмат кўрсатиш корхонасида «Жигули—2106» маркали енгил машинамга шина олиш учун навбатга ёзилгандим. Ҳеч бир хат-хабар келавермагач, сабабини суриштириб яқинда корхонага бордим.

Афсуски, корхона бошлиқлари «Беҳуда овора бўлибсиз, ҳозир навбат билан шина бериш бекор қилинган» дейишди.

Наҳотки шу тўғри бўлса? Нима сабабдан навбат тартиби бекор қилинади? Нега шина нархи шу қадар қиммат? Ўйлайманки, бундай саволлар фақат мени эмас, балки бошқа кўплаб мухлисларни ҳам қизиқтиради.

Меҳли САФАРОВ.

Шу мазмундаги мактублар муҳарририятимизга кўплаб келаётганини ҳисобга олиб, юқоридаги саволларга жавоб беришни биз Тошкент ихтисослаштирилган автомобилларга техник хизмат кўрсатиш корхонаси директори Наби Жўраевдан илтимос қилдик:

— Биз бу шиналарни Ярославль, Чимкент, Бобруйск, Белоцерковь, Нижнекаменск шаҳарларида жойлашган корхоналардан оламиз. Бундан бир йилча муқаддам шу маҳсулотларнинг бир донаси 56 сўмдан 71 сўмгача турарди. Ҳамшаҳарларимизни шиналар билан етарли таъминлаш ва бу ноёб маҳсулот чайқовчилар қўлига тушиб қолмаслиги учун биз ҳар бир районда навбат жорий қилган эдик. Ўтган йили бир қанча ҳайдовчилар навбати билан шиналар билан таъминланди.

Лекин афсуски, шу йилнинг бошларида ана шу шиналар ва енгил машиналар учун ишлатиладиган бошқа эҳтиёт қисмларнинг нархлари бир неча баробар ошиб кетди. Масалан, ҳозир биз юқоридаги корхоналардан ҳар шинани ўртача 2,5 минг сўмдан сотиб оляпмиз. Қолаверса, бу нархни муқим деб бўлмайди. У талабга қараб яна ўзгариши мумкин. Шу ўринда юқоридаги нархга йўл харажатлари, солиқлар ҳам қўшилишини айтиш жоиз.

Хуллас, нарх-наво ошиши сабабли шу йилнинг 1 мартидан шиналарни олиш навбатини бекор қилдик. Айни пайтда дўконларда ва бизнинг техник хизмат кўрсатиш корхоналаримизда шина ва бошқа эҳтиёт қисмлар эркин нархда сотилмоқда.

ФАВҚУЛОДДА ҲОДИСАЛАР ПАЙТИДА ТИББИЙ ХИЗМАТ

СЎНГГИ йилларда республикамизнинг кўпгина шаҳар, район ва қишлоқларида зилзила, сув тошқини, сел ювиб кетиши каби табиий офатлар туфайли талафотлар, нохуш ҳодисалар бўлди. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги биносида «Фавқулодда ҳодисаларда тез тиббий ёрдам кўрсатиш хизматини ташкил қилиш вазифалари» мавзуида симпозиум ўтказилди. Уни Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазири Шавкат Каримов кириш сўзи билан очди.

Анжуманда фавқулодда рўй бераётган бахтсиз ҳодисалар вақтида тез тиббий ёрдам кўрсатишни яхшилаш масалалари кўрилди. Тошкент минтақаси тез тиббий ёрдам кўрсатиш марказининг раҳбари вазифасини бажарувчи Г. Зимин, Тошкент шифокорлар малакасини ошириш илмгоҳи «Фалокатлар тиббиёти» шўъбасининг мудири Мухтор Еникеев, Ўзбекистон шикастбандлик ва мажруҳлик илмий-тадқиқот илмгоҳи директори Тоштемир Ўнгбоев ва бошқа тиббиёт ходимлари сўзга чиқдилар.

Маърузалар тинглаш билан бирга ушбу мавзуга оид кўргазмали қуроллар, диафильмлар намойиш этилди.

Нодира АБДИРИМОВА.

* Янгиликлар, воқеалар, хабарлар * Янгиликлар, воқеалар, хабарлар * Янгиликлар, воқеалар, хабарлар

** Республика прокуратура идораларининг 70 йиллигига*

ҲУҚУҚ-ТАРТИБОТ ПОСБОНЛИГИДА

МОЗИЙГА «САЁҲАТ»

...СУРОНЛИ 1922 йил. Давр янги қонунчилик, янгича ҳуқуқ-тартибот жорий этилишини тақозо этарди. Улкан ҳудудни эгаллаган мамлакатда давлат қурилиши фаол давом этаётган эди. Шу жиҳатдан олганда қонунларнинг бажарилишини назорат этувчи махсус идора-прокуратурани ташкил этиш ҳам ҳеч кечиктириб бўлмас вазифа эди. 1922 йил 28 майда Бутунроссия Марказий Ижроия Қўмитаси қарори билан «Прокурор назорати ҳақида»ги Низом тасдиқланди. Шу тариқа ҳокимият органлари, хўжалик муассасалари, оммавий ва хусусий ташкилотлар ҳамда шахсларнинг ҳаракатлари қонунийлигини, тергов органлари, суриштирув ва давлат сиёсий бошқармаси органлари фаолиятини назорат қилиш, қонунга хилоф қарорларга эътироз билдириб ҳақиқатни тиклаш вазифалари билан шуғулланадиган прокуратура органининг аста-секин куртак ёзиши учун асос солинди.

Туркистонда ҳам давлат прокуратураси ҳақидаги декрет лойиҳаси устидаги ишлар 1922 йилнинг бошларидан олиб борила бошланди. Лойиҳа Адлия халқ комиссарлигида муҳокама этилиб, Халқ Комиссарлари Советининг 1922 йил 29 мартдаги йиғилишида кўриб чиқилди. Лойиҳага айрим тузатишлар киритилгач Туркистон Марказий Ижроия қўмитаси томонидан шу йилнинг май ойида республика давлат прокуратураси ҳақидаги низом тасдиқланди. Ўзбекистон Адлия халқ комиссари Дўст Устабоев жумҳуриятнинг биринчи прокурори сифатида иш бошлагач, республикада қонунчиликни мустаҳкамлаш бўйича анчагина ишлар қилди.

Шу ўринда Сталин истибдоди давридаги қатағон йилларда прокурорлар учун тергов ва суриштирув органлари устидан назорат қилишнинг нақадар оғир кечганлигини таъкидлаб ўтиш жоиз. Ўша вақтлардаги ноҳақликлар, инсон ҳақ-ҳуқуқларининг поймол қилинишига қарши чиққан прокурорларнинг нечталари қатағон қилинган. Давлат сиёсий бошқармаси, ички ишлар халқ комиссарлиги органлари қамоқ ва жазо ўташ жойларини батамом ўз қўл остиларига олишган, нимани хоҳласалар ўша ишни қилар эдилар.

Тошкент вилоят прокурори Хосият Мўминованинг қуйидаги юрак фарёди фикримизнинг яққол далилидир: «ГПУ билан муносабатимиз жиддийлашиб кетяпти. Одамларни асоссиз қамаб қўйиш, чексиз муҳлатга ушлаб туриш ҳоллари кўпайиб кетди. Бу ҳақдаги масалани кўтариб чиқмоқчи бўлсак, ўзимизни қамаб қўйишга дағдағалар бўлмоқда. Қамоқ жойларига эса оёқ бостирмай қўйишди».

Ҳақиқатан ҳам прокуратура бор экан ҳақ-ҳуқуқларинг қаттиқ туриб ҳимоя қилинишига ишонч ҳосил қиласан киши. Зеро, давлат комитетлари, ҳакамлиги ва халқ назорати органлари, тергов, судларда жиноий ишлар кўрилиши, фуқаролик ишлари, ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида қонунларнинг бажарилиши, хавфсизлик органларида тергов устидан назорат — қаерда ноқонунийликка йўл қўйилаётган бўлса прокуратура ходимлари дарҳол адолат ўрнатиш учун қўлларидан келган барча ишни бажарадилар.

ДАВР ТАЛАБИ

1943 йил 12 октябрда Тошкент мустақил маъмурий-бошқарув маркази сифатида республикага бўйсунувчи шаҳар тоифасига ажратилди. Шу аснода 1944 йил август ойидан вилоят прокуратураси таркибидан пойтахт прокуратураси ажралиб чиқиб мустақил фаолият кўрсата бошлади.

Шаҳар прокуратураси иш бошлаган дастлабки вақтда Тошкентда 8 та район бўлиб 45 ходим фаолият кўрсатарди.

Улуғ Ватан уруши даврида қонунлар устидан назорат, фуқароларни жиноятчилардан ҳимоя қилиш, бандитлар, давлат ва хусусий мулкни талон-тарож қилувчиларга қарши кураш билан бир қаторда ҳарбий хизматдан бош тортганлар, мамлакат мудофаасига зимдан зарар берувчиларни жазолаш каби ишларни назорат қилиш билан ҳам шаҳар прокуратураси шуғуллана бошлади.

Умуман, 44—45-йилларда шаҳар прокуратураси ходимларининг сафи асосан урушдан ногирон бўлиб қайтган, катта ҳаётий тажрибага эга ҳуқуқшунослар ҳисобидан, тўлдирила бошланди. Р. Юнусов, С. Ёқубов, Л. Прокофьева, С. Хавкина, О. Никитина, А. Бударина, И. Клавина, М. Газеровалар шулар жумласига киради.

Тошкент шаҳар прокуратураси фаолиятига тўхталганимизда 15 йил пойтахт прокуратурасини бошқарган фидойи, талабчан ва тадбиркор инсон, толмас ҳуқуқшунос Ғози ака Бухоров фаолиятини таъкидлаб ўтмай илож йўқ. Ғ. Бухоров шаҳарда айниқса жиноятчиликнинг пайини қирқиш йўлида катта ишларни амалга оширган эди.

1970 йили одам ўлдириш билан боғлиқ жиноятларни таҳлил қилишга бағишланган семинар ўтказилиб, Ғ. Бухоров ташаббуси билан малакали ходимлардан иборат махсус тезкор тергов гуруҳи ташкил этилганди.

Гуруҳ нафақат жиноятчиликни камайтириш, балки очилмай қолган оғир жиноятларни қайта кўриб чиқиш иши билан ҳам машғул эди. Икки йил ичида ушбу гуруҳ сайъ-ҳаракати билан 120 дан ортиқ қасддан одам ўлдириш ва номусга зўрлаб тегиш бўйича иш ўз ечимини топди. Тошкент шаҳри тажрибасини бошқа жумҳуриятлар ҳам ўрганиб, уларда ҳам тезкор тергов гуруҳлари тузилиб ҳамон фаол фаолият кўрсатмоқда.

Умуман, турли йилларда шаҳар прокуратурасини ўн уч киши бошқарди.

Сўнгги йиллардаги иқтисодий, сиёсий ўзгаришлар, амалдаги хўжалик юритишнинг янгича услубларга ўтаётгани сабабли кўплаб янги қонунлар қабул қилиниши ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари олдига янги вазифалар қўйди. Тошкент шаҳар прокуратураси ҳам давр талабидан келиб чиққан ҳолда фуқароларнинг ижтимоий ҳуқуқни ҳимоя қилиш ҳамда суд ҳукми ва қарорларининг бажарилишини таъминлашнинг янги йўлларини ахтармоқда.

МУСТАҚИЛЛИК ЙЎЛИДАН

ЎЗБЕКИСТОНИМИЗ мустақилликка эришгач, ўзининг ички ва ташқи сиёсатига тегишли масалаларни мустақил ҳал қилиш имкониятига эга бўлди. Бу прокуратура соҳасига ўз таъсирини ўтказди, албатта. Жумладан, илгарилари жумҳурият прокурори, унинг ўринбосарлари ва вилоят прокурорлари Иттифоқ бош прокурори томонидан тайинланса, унвонлару кадрлар тайёрлаш ҳам марказга боғлиқ бўлса энди бу ҳуқуқлар ўзимизга ўтди. Республика янги Конституциясига биноан республика бош прокурори вилоят, шаҳар, район прокурорларини мустақил танлаб, вазифаларга тайинлайди.

Ўзбекистон мустақил республикаси ҳозир туб маънода ҳуқуқий давлат қуриш сари бормоқда. Бугунги кунда прокурорлар олдида республикада конституциявий тартибни, Президент Фармонларининг оғишмай бажарилишини таъминлаш, Ўзбекистондаги барча инсонларнинг ирқи, тили, миллати, дин ва дунёқарашидан қатъий назар ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш асосий вазифадир. Зеро, мустаҳкам прокуратура, адлия органларисиз бу мумкин эмас.

Дилшод ИСРОИЛОВ.

Ўзбекистон кимё доришунослиги ишлаб чиқариш бирлашмасида айни вақтда ишлар қизғин тус олган. Бу ерда ишлаётган ҳар бир ишчи ўз масъулиятини ҳис этган ҳолда меҳнат қилмоқда. Чунки ҳозирги кунда жумҳуриятимизга чет эл дори-дармонлари камдан кам келтирилмоқда. Шуниси ачинарлики, бу ерда ишлаб чиқарилган тайёр маҳсулотлар ҳам ўз вақтида эгаларининг топмаётгани кишини ташвишлантиради.

СУРАТЛАРДА: ампула цехи ишчиси Муаттар Тўхтаматова иш устида; тайёр маҳсулотлар қадоқланган ҳолда дорихоналарга жўнатиш арафасида.

Андрей Пишненко суратлари.

«Мулоқот»нинг янги сони

«Мулоқот» ойномасининг янги 5—6 сонлари босмадан чиқди. Ундан бугунги куннинг долзарб масалалари билан бирга тарих, дин, фалсафа, иқтисод ва демократияга оид қизиқарли мақолалар ҳам ўрин олган.

Ойнома «Президент — салтанат рамзи» сарлавҳали суҳбат билан очилади. Таниқли давлат арбоби Бектош Раҳимов мухбир Назрулла Жўраев билан суҳбатда президентлик бошқаруви, президент шахси, ҳуқуқи ва бурчи ҳақида мулоҳаза юритади.

Ойнома ўз мазмунига кўра мулоқот минбаридир. Шунинг учун унинг ҳар сонида икки-учта суҳбат берилади. Бу гал Ўзбекистон мелиорация ва сув хўжалиги вазири Р. А. Гиниятуллин ҳамда таниқли иқтисодчи олимлар билан давра суҳбати эълон қилинган.

«Дунёвий илмлар» рукни остида иқтидорли ёш олим Икроми Диннинг «Бизга Шарқона демократия керак», «Мерос» рукни остида Халқаро Ибн Сино мукофоти соҳиби Шамсиддин Бобохоновнинг «Ҳаё, тавозе, кибр ҳақида», тарих фанлари доктори Ашраф Аҳмедовнинг «Дунё фанининг тўрт рукни, тўрт асоси», «Изҳори дил» рукни остида машҳур тарихчи Бўрибой Аҳмедовнинг «Амир Темурга мактублар» мақолалари босилиб чиқди.

«Буюк мутасаввуфлар» мавзуида Ориф Усмоннинг «Шайх Юсуф Ҳамадоний», «Тарихга назар» рукни билан эса шу чоққача номи фақат қоралаб келинган буюк саркарда, султон Маҳмуд Ғазнавий ҳақидаги мақоланинг давоми берилган.

Булардан ташқари Асад Дилмуроднинг «Маҳмуд Торобий» тарихий романидан парча, «Нурнома»нинг давоми ҳамда «Мулоқот дафинаси» бўлимида ҳам турли қизиқарли воқеалар, тавсиялар эълон қилинди.

** Нуқтаи назар*

МАДАНИЙ ДАСТУР КЕРАК

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА алоҳида маданият тармоқлари сифатида юзага келаётган ўзини-ўзи маблағ билан таъминловчи маданий-маърифий ширкатлар, ёшларнинг илмий-техник ва бадиий ижодий уйлари, маданият марказлари давлат ёки жамоат ташкилотлари қошида ташкил қилинмоқда. Бир қарашда бу тартибда ҳеч қандай ғайриқонуний нарса йўқдек туюлади. Бироқ янги маданият муассасаларининг ички хусусиятларини ва улар билан таъсисчи ташкилотлар ўртасидаги муносабатларни ўрганишда маданият соҳасида ҳали эски қарашлар ва тартиблар яшаётганини кўрамиз.

Ички хусусиятлари бўйича ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш асосида ишловчи ширкатлар, уюшмалар ва муассасалар ҳеч бир идорага боғлиқ бўлмаган ҳолда мустақил хўжалик юритиши керак. Аммо бизда улар негадир давлат ёки жамоат ташкилотлари қошида тузилиши шарт қилиб қўйилган. Бу эса уларни ана шу идораларга ижара ҳақлари тўлашга, саҳнага қўядиган асарлари рўйхатини тасдиқлаб олишга, сайёр томошалар ўтказишга махсус рухсатнома сўрашга мажбур қилади. Ҳатто баъзи жойларда янги ташкил топаётган маданият ўчоқлари ходимларига тегадиган маош миқдорлари ҳам таъсисчи идоралар томонидан ўрнатилаётгани маълум бўлмоқда. Буларнинг барчаси маданият соҳасида эски тақсимот тартиблари ҳамон сақланиб қолаётганидан дарак беради.

Бизнинг фикримизча, республикамизда маданият соҳасида ҳам давлат идораларига қарам бўлмаган ва улар билан рақобатлашиб, ижодий мусобақага киришиб ишлайдиган янги маданият муассасалари ривожланишига тўғаноқ бўлаётган сабаблар бор. Муаммолардан бири — маданият муассасалари ҳозир ўзлари ишлаб топган маблағларни эркин сарфлаш ҳуқуқига эга эмаслигидир. Агар уч-тўрт йил олдин улар ўзларига зарур асбобларни пул ўтказиш орқали сотиб олиш ҳуқуқига эга бўлган бўлса, ҳозир бу ҳуқуқ ҳам чеклаб қўйилган. Буни Маданият ишлари вазирлигида жумҳуриятда фавқулодда бюджет тузилгани билан изоҳлашади.

Яқинда биз жумҳуриятимиздаги илгаридан мавжуд ва янги пайдо бўлаётган маданият ўчоқлари ривожланишини махсус ўрганиб чиқдик. Илгаридан мавжуд бўлган клублар, кутубхоналарнинг деярли ўндан бири шаҳар жойларига тўғри келса, янги маданият ўчоқларининг деярли ҳаммаси шаҳарларда юзага келмоқда. Бу табиий ҳол, албатта. Чунки, шаҳар жойларида маданий хизмат турларига талаб ҳам, уларни қондириш учун зарур имкониятлар ҳам бор. Лекин бундай номутаносиблик мутахассислар ва Маданият ишлари вазирлигини ўйга солмаслиги мумкин эмас. Қишлоқни ҳам ўйлаш керак. Умуман олганда, бу масалаларнинг ҳаммаси жумҳуриятимизда маданий ривожланиш дастури ишлаб чиқилишини тақозо қилади.

Маданий дастурда миллий маданиятни ривожлантириш масалалари асосий ўринда туриши зарур. Шу ўринда миллий маданиятни жаҳон цивилизацияси даражасига кўтаришга қодир бўлган мутахассислар тайёрлашга алоҳида эътибор бериш зарур бўлади. Ўтган ўн йилликларда асосий эътиборни биз маданиятни, санъатни қандай йўллар билан бўлсада оммавийлаштиришга ҳаракат қилиб келдик. Ўрганган асарнинг савияси эмас, балки уни қанча одам кўргани ёки ёдлагани асосий кўрсаткич ҳисобланди. Гўё бу кишиларни ижодкорга айлантириш демак эди. Бироқ қуруқ ёдлаган киши бошқаю, ҳақиқий ижодкор бошқа эканлигини унутиб қўйдик. Ҳақиқий санъат асарларини, жаҳон маданиятига мос улушни ўз халқи ва маданиятини руҳан ва бадиий ифода этолган айрим шахслар, ижодкорлар ярата олади. Шунинг учун тузиладиган маданият дастурида ўз умрини ижодга, маданиятни ривожлантиришга бахш этишни ният қилган юксак малакали мутахассислар тайёрлаш йўллари ўз аксини топиши керак.

Маданий-маърифий соҳани ривожлантиришнинг муҳим йўлларидан яна бири амалиёт билан илмий-тадқиқот ишларини бирга қўшиб олиб боришдир. Маданият муассасалари фаолиятини замон талаблари даражасида ташкил қилиш, янги бошқариш усулларини жорий этиш ва халқ ижодиётининг барча йўналишларини ривожлантиришга эришиш учун фақат илмий-тадқиқот ишлари ўтказиш камлик қилади. Бу борада илмий асосланган тажрибалар ўтказиш, уларнинг натижаларини оммалаштириш ҳам зарур бўлади. Қисқача қилиб айтганда, маданият соҳасида ўтказилаётган тадқиқотлар фақат назарий масалаларни ўрганишдан иборат бўлибгина қолмасдан, балки амалиётга ҳам муҳим бир янгилик олиб киришига эришиш даркор. Буни жумҳуриятимизда фан номзоди унвонини бериш ҳуқуқига эга бўлган махсус кенгаш очиш орқали ҳал қилса бўлади.

Биргина АҚШ ва Канадада кутубхоначилик ва информатика ишлари бўйича икки юздан ортиқ илмий кенгашлар бор. Собиқ Иттифоқда эса у икки жойда, яъни Москва ва Санкт-Петербургдагина бор эди.

Москва ва Санкт-Петербургда диссертация ҳимоя қилиш ҳозир пуллик бўлган. Яқинда олий билимгоҳимиздаги бир ўқитувчи Москвада фан номзодлиги ҳимояси учун олти минг сўм тўлашга мажбур бўлди. Бунинг устига борди-келдиларга кетадиган харажатларни ҳам қўшсангиз жумҳуриятимиздан битта ҳимоя учун неча минг сўм четга кетганини англайсиз. Хўш, нега энди ана шундай харажатлар ҳисобига ўзимизда махсус илмий кенгаш очиш мумкин эмас?

Кейинги пайтларда Туркия андозаси тўғрисида кўп гапирилаяпти. Бизнинг фикримизча, маданият соҳасида ўтказиладиган ўзгаришлар энг аввало мавжуд тартиботларнинг ички хусусиятларини чуқур ўрганишни, киритилмоқчи бўлган андоза ҳақиқатан ҳам юксак кўрсаткичлар олиб келишига ишонгандан кейингина амалга оширилишини тақозо қилади.

Туркияда андоза олгудек маданият ўчоқлари йўқ эмас, бор. Масалан, давлат қарамоғидаги йирик кутубхоналар бунга мисол бўлиши мумкин. Бироқ унда биздагидек давлат қарамоғидаги оммавий кутубхоналар, клублар, дам олиш марказлари йўқ. Мазкур муассасалар турли партиялар, жамоат ташкилотлари ва маҳаллий идораларга қарашли, уларга кетадиган харажатларни ҳам ана шу идора ва ташкилотлар ажратади. Бизда эса маданият ўчоқларининг ўндан тўққиз қисми давлат қарамоғида ва улар давлатдан ажратадиган маблағ ҳисобига яшашади. Агар мазкур муассасалар Туркиядагидек партиялар, жамоат ташкилотлари қарамоғига ўтказилса, уларнинг саксон фоизи йўқ бўлиб кетиши турган гап. Бу ўринда биз қуйидагиларни таклиф қиламиз.

Маданият муассасалари фаолиятига тўла хўжалик ҳисобини зўрлаб киритиш мумкин эмас. Шунинг учун энг аввало мавжуд тартиботларнинг ҳали тўла ишга солинмаган имкониятларидан фойдаланиш йўлларини излашда давом этиш зарур.

Маданият соҳаси эртагами ёки индингами жиддий ўзгаришларни ўз бошидан кечиришга мажбур. Ҳозирги ярим хўжалик ҳисоби ҳам, аҳолига пуллик хизмат кўрсатишнинг кенгайтирилгани ҳам уни инқироздан қутқаролмайди. Буни ўтган уч йиллик тажриба кўрсатиб турибди. Шунинг учун биз маданият соҳаларини ўзгартириш қандай бўлишини ва нималар асосий кўрсаткич қилиб олинишини ҳозирданоқ билишимиз лозим. Буни эса, биздан олдин ана шу тўсиқларни бартараф қилган давлатлар, халқлар тажрибаларини махсус ўрганиш орқали амалга ошириш мумкин.

Маданият соҳаси ўзининг ички хусусияти ва узоқ йиллар давомида ғарбий услубда ривожланиб келганлиги сабабли турли халқлар эришган ютуқлардан ҳам оқилона фойдаланишни тақозо қилади. Маълум бир жўғрофий, айниқса миллий доира ичида биқиниб яшаш маданият учун хавфли. Шунинг учун халқимиз маданияти ёндош ва қардош халқлар билан чинакам дўстона алоқалар орқали ривожланиши мумкин...

Жумҳуриятимиз маданий масалаларни мустақил ҳал қилишга энди қадам қўйди. Тўғрисини айтганда, у ҳали тетапоя қадам ташлаётган гўдакка ўхшайди. Унинг илдам қадамлар ташлаб, юриб кетиши маданиятимизнинг бўлғуси равнақига боғлиқдир.

Виктор АЛИМАСОВ.
Тошкент Давлат маданият олий билимгоҳининг катта ўқитувчиси, педагогика фанлари номзоди.

Омон Исломовнинг Ўзбекистон тўқимачилик машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмасида меҳнат қилаётганига 20 йилдан ошиб кетди. У шу йиллар мобайнида ўзининг тиришқоқлиги, ишчанлиги билан жамоага танилди, ҳурмат қозонди.

СУРАТДА: Омон Исломов.

** Шаҳар транспорти муаммолари*

ФОЙДАСИДАН ЗИЁНИ КЎП

ҲОЗИРГИ иқтисодий қийинчиликлар шаҳримиз корхона ва муассасаларида турли муаммоларни келтириб чиқараяпти. Бу айниқса йўловчиларга хизмат кўрсатиш корхоналарига тааллуқлидир. Чунки бугунги кунга келиб шаҳар йўловчилар ташиш транспортларининг ҳеч қайси тури ҳам ўзини-ўзи оқламаяпти. Хўш, бу муаммолар жойларда қандай ҳал қилинмоқда. Жамоатчи мухбиримиз пойтахтимиздаги 1-автокорхонада бўлиб, унинг директори Салоҳиддин Асомиддиновга шу ва бошқа саволлар билан мурожаат қилди

— Аввалламбор шуни айтиш керакки, шу кунларда қайси бир корхона раҳбари билан суҳбатлашманг биринчи навбатда иқтисодий қийинчиликлар ҳақида гапиришади. Сизнинг корхонангизда шунга ўхшаш қийинчиликларни ҳал қилиб, шаҳар аҳолисига транспорт хизматини қай даражада, қай аҳволда ташкил қилмоқдасизлар!

— Дарҳақиқат, бугунги кунда иқтисодий қийинчилик ҳар бир корхонани оғир аҳволга солиб қўйди. Бизнинг корхонамиз учун ҳам бир сўм олиб келадиган фойда 2 сўм 25 тийин зиёнга айланмоқда. Биринчи навбатда айтиш керакки, ҳозир кўчадаги бир стакан газ суви бир сўм бўладиган бўлса, бизнинг битта йўловчини ташишимиз 30—40 тийин. Келган зиённи автохўжалик ўзига олган.

Яна шуни таъкидлаш кераккки, бугунги кунда қандайдир сабабларга кўра баъзи 10 тийинлик эски чипталар йўловчилар қўлида пайдо бўлмоқда. Бу айни пайтда бизни қийнаётган энг катта муаммолардан бири деб ўйлайман.

— Йўловчилар чипталарни кассалардан сотиб оладиларку! Ҳойнаҳой бошқа жойдан олишмаса керак!

— Муомалада майда тангалар камайиб кетганлиги муносабати билан Тошкент шаҳар йўловчилар ташиш автотранспорт ишлаб чиқариш бирлашмаси бир миллион сўм сарф қилиб автобуслар учун қиймати 30—40 тийинлик махсус чипталар сотиб олган эди. Ишлаб чиқарилган чипталарни йўловчи иккинчи марта ишлатиш ҳуқуқига эга. Лекин эски 10 тийинлик чипталар қаердан пайдо бўлди? Уни ким йўловчиларга сотди? Буниси бизга қоронғи. Бу масала бугунги кунда ҳал этилгани йўқ.

Ҳозир биз учун биринчи масала корхона ишчиларининг қунимлилигини таъминлаш бўлиб қолди. Ҳайдовчиларга ҳақиқатан қийин. Ишга эрта келишади, кеч қайтишади. Эҳтиёт қисмларнинг йўқлиги, автобусларнинг кўчада бузилиб қолиши, буларнинг ҳаммаси фақат ҳайдовчига эмас, йўловчиларга ҳам ноқулайлик туғдиради. Шу камчиликларни йўқотиш мақсадида ишчиларнинг тушлик пули 5 сўм эди — 10 сўм қилинди. Энди ҳайдовчилар тушлик қилишга уйга кетмайди. 6-Қўйлиқ даҳасида ва Янгиобод мавзесида тушлик қиладилар. Йўл ошхонасида овқатланиш учун ҳамма қулайликлар яратилган.

Иккинчи масала эса — корхонадаги мавжуд эҳтиёт қисмларни тежаш масаласи. Бу ҳозир энг катта муаммо бўлиб қолди. Тан олиш керак. Илгари хўжасизлик бўлган. Янги эҳтиёт қисмлар келтирилганда эскилари ташлаб юборилган. Бугунги кунда корхонамизда бундай қилинмайди. Ҳар бир эҳтиёт қисм тежалади. Унинг муддати тугаган бўлса ҳам, шуни яна қайта ишлаймиз. Бунинг учун имкониятимиз бор.

Кейин бу бизга анча арзон тушади. Масалан, ҳозирги кунда эҳтиёт қисмларнинг нархи жуда ҳам ошиб кетди. Битта двигатель илгари 2—3 минг атрофида турган бўлса, ҳозирги пайтда фақат таъмирлашдан чиққан моторнинг баҳоси 20 минг сўмдан ортиқ туради. Шу жиҳатдан агарда иккита автобусларга янги двигателлар оладиган бўлсак, унинг нархи янада қимматлашиб кетади. Шу сабаб биз ўз корхонамизда уларни таъмирлаш цехини ишга туширдик. Бу эса корхонага ойига ўрта ҳисобда 50000—60000 сўм даромад келтирмоқда.

Кейинги пайтда ёнилғи нархининг ошиши ҳам аҳволимизни оғирлаштирди. Шунга қарамай, йўловчиларга намунали хизмат кўрсатишга ҳаракат қилиняпти. Шу мақсадда яқинда корхона янги тўртта автобус сотиб олди. Бу автобусларнинг учтаси 37-йўналиш бўйлаб ишга туширилади. Биттаси 15-йўналишда хизмат қилади.

— 2 миллиондан кўп аҳолиси бўлган катта шаҳар учун, битта корхонага борйўғи тўрттагина автобус камлик қилмайдими!

— Бир томонлама қараганда бу кам, албатта. Лекин, ўйлаб кўринг. Битта автобуснинг баҳоси 750 минг сўм туради. Агарда уч ойлик ишимизга якун қиладиган бўлсак, олган даромадимиз 2 миллион 500 минг сўм, кўрган заракимиз 4 миллион 600 минг сўмни ташкил қилди. Давлат ҳисобидаги маблағдан олган пулимиз 2 миллион 100 минг сўмдир. Қолган 400 минг сўмни ҳозиргача олганимиз йўқ. Буни бирлашма раҳбарлари ҳам, вазирликда ҳам билишади. Лекин, уларда ҳам пул масаласи оғирроқ бўлиб турибди. Шуларни ҳисобга олсак, тўртта автобус олишимиз жуда яхши деб ўйлайман. Яна шуни айтиш керакки, яқин кунларда корхонага яна 6 та автобус олишимиз керак.

— Шаҳар аҳолисига намунали хизмат кўрсатиш ҳақида гапирдингиз. Бироқ, баъзи бир автобусларга чиққанингизда ўриндиқларининг бузилганлигини ёки чанг аҳволда кўрасиз. Буни қандай изоҳлайсиз!

— Ҳақиқатан, бу жудаям қийин масала. Шу маънодаки, агарда автобусга тушдан кейин чиқадиган бўлсангиз, юқоридаги аҳволни кўришингиз мумкин. Бироқ, эрталаб йўлга чиқаётган автобус тоза ҳолда кетади. Лекин йўловчининг унга бўлган муносабати очиғини айтиш керакки, бугунги кунда бизни қониқтирмайди. Ҳаттоки, янги автобуснинг ўриндиқларини пичоқ билан кесиб, қирқиб ташлашади. Тушдан сўнг писта пўчоқлари, конфет қоғозлари ташланган бўлади. Бизда ҳар соатда автобусни тозалаб туришга имконият йўқ. Бу ҳам қўшимча маблағ талаб қилади.

Чанг бўлишига яна иккинчи сабаб кўчаларимизнинг аҳволи ниҳоятда ёмонлигидадир. Корхона йўлга солиқ ҳақи тўлайди. Автохўжаликдан то катта йўлга чиққунча киши қийналиб кетади. Шунга қарамай ҳайдовчилардан автобусларни тоза ҳолда тутиш талаб этилади.

Ундан кейин йўловчиларга намунали хизмат кўрсатишни яхшилаш мақсадида чипта сотувчиларни ишга таклиф қилмоқдамиз. Нимагадир ҳеч ким келмаяпти.

— Балки маоши камдир!

— Бугунги кунда чипта сотувчиларнинг маоши ўз меҳнатига боғлиқ бўлади. Олиб келадиган ҳар бир сўмдан 70 тийинни унга ойлик маоши тарзида тўланади. Бу ўрта ҳисобда 1300—1400 сўм деган гап. Бундай маошни корхона бўйича ўртача иш ҳақи деб ҳисоблаш мумкин.

Суҳбатдош
Султонмурод УМАРОВ.

* Акс садо

МУҚАДДАС БУРЧИМИЗ

(«Хотира куни. Уни қачон ўтказганимиз маъқул»

«Тошкент оқшоми», 1992 йил 18 март)

ЎЗБЕКЛАР жуда қадим замонларданоқ марҳумларни хотирлашга ва мозорларни ободонлаштиришга алоҳида аҳамият берганлар. Ҳатто ислом дини тарқалгунга қадар Ўрта Осиёда ота-боболар руҳига сиғиниш кенг тарқалган. Ислом дини жорий этилгандан кейин марҳумларни хотирлаш янада такомиллашди ва юқори чўққига кўтарилди. Шуниси диққатга сазоворки у ёки бу кишш кўчада марҳумни олиб кетилаётганлигини кўрса дарҳол тобутни кўтаришга кўмаклашган. Борди-ю кишилар кўчада кетаётганларида мозор кўринса ўша заҳоти бир калима Қуръон ўқишни ва юзига фотиҳа тортишни ўз бурчи деб ҳисоблаган.

Асрлар давомида марҳумларни хотирлаш одоб-ахлоқни ва оқибатлиликни намоён этувчи олий фазилатлардан бири бўлган. Шу боисдан ўтмишда давлат арбоблари ва донишманд кишилар унинг кенг қулоч ёйилишига катта эътибор берганлар. Ривоятларга кўра Амир Темур ўзининг бир лашкарбошисини манманлиги ва бурни кўтарилиб кетганлиги учун мансабидан четлаштирган. Шунингдек лашкарбошига масжид эшиги олдида ўтирган кексаларни рўпарасидан ва мозордан отдан тушмай ўтганликда қоралаган». Бизда, — деган Амир Темур лашкарбошига,— тирикнинг ҳам, марҳумларнинг ҳам қадр-қимматини билмай оёқ ости қилувчи одобсиз амалдорга жой йўқ».

Амир Темур марҳумлар номини хотирлашга ва мозорларни зиёратгоҳларга айлантиришга катта эътибор берган. Чунончи, у ўз қўл остидаги мамлакатларга қуйидаги фармонни юборган: «Авлиёлар, дин пешволарининг мозорлари ва мақбараларига вақфдан маблағ ажратсинлар. У ерларни гилам, таом ва чироқ билан таъминласинлар. Биринчи навбатда амир ул-амин, мард кишилар Шоҳи Али ибн Абу Толибнинг, унга Аллоҳнинг карами ва эҳсони бўлсин, муқаддас қабрларини яхши сақлаш учун нажоб билан ҳуллани вақф қилиб берсинлар. Имом Ҳусайннинг, Аллоҳ ундан рози бўлсин, нурга чўмган муқаддас мозори, авлиёлар улуғи шайх Абдуқодир Жилонийнинг муқаддас қабри (равзаси), Имоми Аъзам Абу Ҳанифанинг, унга Аллоҳнинг раҳмати бўлсин, мақбарасини ва Бағдодда нурга чўмган бошқа машойихлар, дин пешволари ва акобирларидан ҳар бирининг мозорини яхши сақлаш учун баҳоли қудрат Карбало Бағдод ва уларнинг атрофидаги қишлоқлар ва бошқа ерлар вақфидан маблағ ажратсинлар. Имом Мусо Козим, Имом Муҳаммад Тоқи, Солмон Форсийларнинг нурли равзалари учун эса Жазоир экин майдонларидан ва мадоин даромадидан вақф белгиласинлар. Имом Али ибн Мусонинг табаррук мозори учун Кутах баст ва Тус шаҳри атрофидаги ерлардан вақф ажратсинлар ва гилам, чироқ ҳамда кундалик емиш-ичмишни белгиласинлар. Шунингдек Эрон ва Турондаги шайхларнинг мозорлари ва қабрлари учун ҳар бирига алоҳида номма-ном назру вақфлар ажратсинлар».

Амир Темур Туркистон ўлкасида атоқли кишиларга атаб ҳашаматли мақбаралар қурди ва мозорларни обод қилди. Масалан, Аҳмад Яссавий, Шоҳи Зинда ва бошқа мақбаралар шулар жумласидандир. Амир Темурнинг юргизган оқилона сиёсати туфайли Ўрта Осиёда мўғулларнинг 150 йиллик ҳукмронлиги даврида харобага айланган мозорлар ободонлаштирилди, ва марҳумларнинг сўнган руҳлари шодлантирилди. Бу анъана кейинги даврларда ҳам давом этиб борди. Бироқ чор ҳукумати ва шўро даврида мақбаралар ва мозорлар харобага айлантирилди. Фақат кейинги 20 йил ичидагина жамоатнинг талаби билан мозорларга эътибор ва марҳумларни хотирлаш кучайиб борди. Эндиликда хотирлаш маънавий ҳаётимизнинг таркибий қисми сифатида қадрланмоқда. Ўзингиз ўйланг: ота-она не азоб-уқубатлар билан фарзандни дунёга келтириб, уй-жойли ва касб эгаси қилса-да, ўлгандан кейин у хотирланмаса? Ҳар бир инсон боласи ота-онасинигина эмас балки устозини, ака-укаларини, қўйинг-чи кимники билган бўлса ўшани хотирлаши ва бир калима Қуръонни бағишлаши лозим. Бунга эришишда биринчи галда ота-она намуна бўлиши даркордир. Чунончи ота-оналар ўз фарзандлари билан биргаликда мозорларга бориб турсалар бу оиланинг анъанасига айланиб кетади. Вақти келиб ота-оналар вафот этганларида марҳумларни хотирлаш улардан мерос сифатида фарзандларга қолади. Натижада фарзандлар марҳумларни хотирлашни ўзларининг муқаддас бурчи деб ҳисоблайди.

Борди-ю, ота-оналарнинг ўзлари марҳумларни хотирлашни лозим топмаган бўлсалар у вақтда фарзандлар ҳам ўлганларидан кейин уларни унутиб юборадилар. Бу ерда «Қуш уясида кўрганини қилади», — деган мақолни келтириш ўринлидир. Шу боисдан ўтмиш аждодларимиз марҳумларни хотирлаш билан бир қаторда ҳар бир оиланинг сажарасини ҳам ёзиб борганлар. Буларда оиланинг узоқ аждодларидан тортиб то яшаб турган авлодгача ҳар бир кишининг номи, ҳунари ва ҳатто мол-мулки қайд қилиб борилган. У замонларда ҳар бир оила камида 7—8 пуштини билишликка даъват этилган... Ҳозирда шарқшунослик илмгоҳида ва архивларда эски шажаралар якунланмоқда. Ҳатто шажаралар айрим кишилар қўлида ҳам бор. Масалан, таниқли олим Омонулло Файзуллаевда ўз оиласининг минг йилликдан ортиқ шажараси мавжуд. Афсуски, бу хотирлашнинг бир муҳим белгиси йўқ бўлиб кетди. Ҳозирда кўп ёшлар эса узоқ аждодлари у ёқда турсин, бувалари ни ҳам яхши билмайдилар. Марҳумларни хотирлашнинг аҳамияти яна шундаки, мол-мулкка ва умуман шахсий манфаатга ҳирс қўйиб «дунёга устун бўламан», деб юрувчи кишиларнинг кўзини очиши, шунингдек дилозорлик ва безориликни касб қилиб олган кишилар ўзини ўнглаб олиши мумкин. Бу ҳақда қуйидаги ҳикоя ибратлидир.

Ўтмиш замонларда бир бой савдогарнинг Эрбек исмли ягона ўғли бор экан. У мўл-кўлчиликда ва эркаликда яшаб ота-онасигагина эмас бутун ҳалойиққа кўп диловорлик қилибди. Ундан безмаган одам қолмабди. Пировардида ота-онаси дардга чалиниб бирин-кетин вафот этибдилар. Шундан кейин ёлғиз ва қаровсиз қолган Эрбекнинг аҳволи тобора ёмонлашиб бораверибди. Илгари отасининг ҳурмати юзасидан Эрбекнинг безорилигига чидаб юрган одамлар, энди роса дўппослашиб урадиган бўлишибди. Шунда ҳам «яланғоч сувдан тоймас» деганларидек у зўравонликни давом эттираверибди. Бир куни калтак зарбидан қаттиқ шикастланиб дардга чалинибди ва ётиб қолибди. Бунинг азоби камдек унинг тушида ота-онаси келиб бор овозлари билан додлайверишибди. Бу ҳолат бир неча кун давом этгандан кейин Эрбекнинг бошини гангитиб қўйибди. У табибнинг тавсиясига кўра ота-онасининг қабрига бориб йиғлайверибди ва гуноҳларини кечиришларини илтижо қилаверибди. У ниҳоят ҳолдан тойиб, қабр устида кўзи уйқуга кетибди ва туш кўрибди. Тушида ота-онаси Эрбекнинг кўз ёшларини артиб ва пешонасини силаб: «Ўғлим биз сени кечирдик, энди ёмон одатларингни ташлаб, гуноҳларингни ювишга ҳаракат қилгин», дейишибди. Шу онда Эрбек чўчиб уйғонса тепасида гўрков турган эмиш.

— Эрбек бойвачча, — дебди гўрков, — менинг кўзим илинган экан, отангиз тушимда тездан бу ерга келишимни сўрадилар. Хўш, нима гап, тинчликми?

— Ота-онам ҳозир мени кечиришди. Сизнинг гувоҳлигингизда бугундан бошлаб одам бўлишлик ҳақида қасам ичаман.

Шундан кейин Эрбек гўрковдан фотиҳа олиб, уйига кетибди ва ўз ҳаётини қайтадан бошлабди. Аста-секин у ўзини ўнглаб шаҳар аҳли орасида обрўйи ошиб борибди. Кунларнинг бирида тоғаси келиб, Эрбекка дебди: — «Отанг раҳматли мана шу олтинларни ва мол-мулкни менга бериб агар Эрбекка худо инсоф бериб қолса бергин, акс ҳолда уларни етим-есирларга ва камбағалларга сарфлагин, деган эди. Мана энди, сен тўғри йўлдан кетаётирсан, ота меросни ол».

Эрбек миннатдорчилик билан уларни олиб билимдонлик билан иш юритибди ва бойлигига бойлик, обрўсига-обрў қўшилибди. У марҳумларни хотирлашни канда қилмай мозорлар таъминоти ва ободонлаштиришни ўз зиммасига олибди. У марҳумларни хотирлашнинг чинакам тарғиботчиси бўлиб унга кўп одамларни жалб қилибди.

У ёки бу одам қанчалик бой бўлмасин бари-бир нариги дунёга ҳеч нарса олиб кета олмайди. Машҳур жаҳонгашта ва сон-саноқсиз бойлик эгаси Искандар Зулқарнайн васият қилган эканки «Ўлганимда бир қўлимни кафти очиқ ҳолда тобутдан чиқариб қўйинглар. Негаки, шунча бойлик ва тахт бўла туриб нариги дунёга ҳеч нарсасиз кетаётганлигимни одамлар кўрсинлар».

Менинг назаримда бизда тобутнинг амбар (газлама) билан ўралишида нариги дунёга фақат кафан билан кетилаётганлиги намойиш этилганга ўхшайди. Маълумки, ҳаётда икки хил «дардни», яъни севги билан соғинишни тузатишнинг давоси йўқ. Одамларнинг орасида марҳум ота-оналарини, фарзандларини ёки севгилисини қўмсаб, ўзини қаёққа қўйишларини билолмай қоладиганлар учраб туради. Бу хилдаги кишилар одатда мозорга бориб уларнинг гўри устида йиғлаб Қуръон ўқиб дардига малҳам топадилар.

Хуллас, марҳумларни хотирлашда маъно кўп. Ҳозирги вақтларда бу иш тобора ривожланиб у ҳақда турли фикрлар баён этилмоқда. Уни март ойининг охирида ўтказиш мақсадга мувофиқ дейилаяпти. Менингча баҳор пайтида мозорлар кўм-кўк либосга ясанган вақтида хотирлашни ўтказиш уни поймол қилинишга олиб келади. Бунинг устига Наврўз байрамида карнай-сурнай, куй ва ашула садолари янграганда марҳумларни хотирлаш, мотам кайфиятда бўлиш унга зиддир. Менимча унинг август ёки сентябрь ойларида мозорларда ўтлар қуриб, хашаклар қоплаганда ўтказилиши мақсадга мувофиқдир. Баҳонада кўпчилик билан мозорнинг ҳамма жойи бирданига тозаланади. Айрим кишилар хотирани белгиланган кунда эмас, балки ҳар ким хоҳлаган пайтда ўтказилиши ҳақида ҳам фикр юритаётир.

Мозорларда мевали дарахтларни экишга ва унинг ҳосилидан фойдаланишга йўл қўймаслик керак. Уларда чинор ва дуб сингари дарахтларни ва гулларни кўпайтириш жуда ўринли бўларди. Ниҳоят шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамаси қошидаги ободонлаштириш бош бошқармаси мозорлар ободончилигини назорат остига олиши ва маблағ ажратиб туриши керак.

Хулоса шуки, марҳумларни хотирлашни белгиланган кунда ва уюшган ҳолда ўтказиш ҳамда мозорларни чинакам зиёратгоҳларга айлантириш ҳаммамизнинг инсоний ва муқаддас бурчимиздир.

Ҳамид ЗИЯЕВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор.

ТИРИКЛАРГА ФАРЗ

ҲАЁТДА туғилмоғу — ўлмоқ борлигидан унга аниқ вақт белгиланмаган. Инсон ҳаёт экан ҳар нафас тўй, ҳар дақиқа аза бор. Инсон қадами етган жойларнинг бари хотира. Ҳатто бир йилда бир марта келадиган мавлуд ойига қарамасдан ҳам, кутмасдан ҳам халқ авлод-аждодларни хотирламоқдалар. Мавлуд ойи келганда бир жамият бир жойга йиғилмаса ҳам ҳар ким ўз хонадонларида узоқ-яқинлари билан мавлуд — китоб ўқиб бу оламдан ўтганларни ёдлашади. Инсон боласи вақти келиб бу оламдан дорилбақога кетади, азиз она тупроққа бош қўяди. Бу оламдан ўтганларнинг номларини абадийлаштириш, хотирлаш учун халқимиз буюк китобларда ёзилган исмларни, яъни яшаб ўтганларнинг номини янгитдан дунёга келган фарзандларга берганларида улуғ бир ҳикмат бор. Чунки дунёда илм, эзгулик, яхшилик, ҳақиқат, поклик, исм — абадий! Ўтмишимиздан биламизки, не-не улуғ зотлар ҳам «Ҳаққимга яратувчи эгам раҳмат этиши учун дуо қилинглар» деб сўраганлар. Лекин бир белгиланган соатда мени эсланглар. Хотира куни ўтказинглар демаганлар.

Инсонийлик, поклик, мустақиллик учун курашишни амалга оширсак ана шунда аждодларимизнинг насиҳатларини, васиятларини бажарган бўламиз. У кунларимиз тарихда «Хотира куни» бўлиб қолсин. Шаҳарлар номи ўзгаргани билан ҳали поклик йўлларида онгсизлик ўз кучини кўрсатадиган бўлса интилишдан нима наф? Аҳмад Яссавий — Султонимга қуламас мақбара қурдирган, поклик йўлларига заррача хиёнат қилмаган Амир Темур бобомиз, мустақил халқнинг сардорларидан Амир Сайид Олимхон, ўз Ватанини мустақилликда сақламоқ учун Ўзбекистон номидан чиққан Акмал Икромов, Файзулла Хўжаев, Усмон Носир, Фитрат ёруғликларини оламга ёймай бу дунёдан ўтдилар.

Демоқчиманки, шу истаклар йўлларига чиқиб олингандан кейин ҳар дамда «Хотира куни» ўз-ўзидан бўлаверади.

Хотира муқаддас туйғу. Уни йилда бир эмас, ҳар лаҳзада бажо этмоқ биз тирикларга фарздир. Хотира шу сабаб юракда бўлмоғи савоб деб ҳисоблайман.

Абдураҳим УМАРОВ,
шифокор.

МУҲАРРИРИЯТДАН: мана, икки ойдан кўпроқ вақтдан бери муштарийларимиз Тошкент шаҳар фуқароларга хизмат кўрсатиш бошқармасининг бошлиғи Ҳожиакбар Расуловнинг «Кўпнинг кенгашига» рукни остида эълон қилинган «Хотира куни. Уни қачон ўтказганимиз маъқул» мақоласини муҳокама этмоқдалар.

Эълон қилинган мақолаларда турлича, баъзан баҳсталаб, аммо ғоят эътиборга молик таклифлар билдирилди. Муштарийларимиз Ўзбекистон мустақил давлат бўлганлиги, миллий қадриятларимиз тикланаётганлигини ҳисобга олган ҳолда «Хотира куни»га янгича мазмун бахш этиш лозимлиги юзасидан ҳам қимматли мулоҳазаларини баён этдилар.

Бир сўз билан айтганда ушбу мавзу кўпчиликнинг алоҳида эътиборини тортганлиги республикамиз жамоатчилигида «Хотира куни»ни ўтказиш юзасидан олий даражада янги қарор қабул қилинишига эҳтиёж сезилаётганлигидан яққол далолат бериб турибди. Шуни ҳисобга олган ҳолда «Тошкент оқшоми» муҳарририяти ҳайъати рўзномада «Хотира куни. Уни қачон ўтказганимиз маъқул» мақоласи муҳокамасини Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати эътиборига ҳавола этишга жазм этди. Зеро, бу хусусда узил-кесил қарор қабул қилиш бевосита Раёсат ваколатига киради.

Ўрни келганда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги бошқа мамлакатлардан фарқли ўлароқ Ўзбекистонда бундан буён нишонланиши лозим топилган байрам кунларига ҳанузгача аниқлик киритилмаганлигини эслатиш жоиздир. Эҳтимол «Хотира куни»ни ўтказиш муҳокамаси сабаби билан бу масалага ҳам қайтиш зарурати туғилар.

Хуллас, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати рўзномада баён этилган фикрлар юзасида ўзининг мўътабар хулосасини билдиришига умидвормиз.

«ОЛОВ ИЧИДАГИ ФАРИШТА»

«ЎЗБЕКФИЛЬМ» киностудияси базасида бир нечта студиялар ташкил топиб, янги-янги бадиийленталар яратилаётгани ҳақида муштарийларимизнинг хабари бўлса керак. «Ватан», «Юлдуз», «Инсон» каби мустақил киностудиялар қаторида «Ирисфильм» ҳам жўшқин фаолият кўрсатмоқда. Ушбу кино корхонаси яратувчилари давримизнинг энг жўшқин, энг нозик нуқталарини, жамиятимизнинг оғриқли томонларини дадиллик билан суратга олмоқдалар. Бу таҳсинга сазовор, албатта. Айниқса, фильм сценарийлари муаллифлари орасида ёш ижодкорларнинг кўплиги кишини хурсанд қилади.

Адиб Мирзапўлат Тошпўлатовнинг тилга тушганига анча бўлди. Унинг руҳий кечинмаларга бой, ёрқин образлар яратилган талай ҳикоялари китобхонларга манзур бўлган. Шу жиҳатдан қараганда «Юракдаги сир» ҳикояси диққатга сазовордир. «Ирисфильм»нинг янги иши «Олов ичидаги фаришта» ана шу ўткир муаммолар хусусида баҳс юритувчи ҳикоя асосида яратилган.

* *«Ирисфильм» кўрсатади*

Халқимизнинг миллий қадриятлари илдизлари ғоятда чуқур. Ана шу қадриятларимизнинг асосларидан саналмиш ҳаё, вафо, ор-номусни ҳар ерда сақлаш, жамият ва оила олдидаги муқаддас оналик бурчини англаш янги фильмнинг мазмунини ташкил этади. Фильм бош қаҳрамони Гўзал Баширанинг ҳаётга енгил қараши, оиласининг тақдирини ўйламаслиги, яккаю-ягона фарзандини отасига ташлаб, лаззатли ҳаёт ичида хандон яшаши ва унинг муқаррар фожиаси, у олов билан ўйнашаётган фаришта эканлиги томошабинни ларзага солмай иложи йўқ. Зеро ҳозир ёшларимиз ҳаётни бир онлик лаззат. деб қараётган бу йўлда «жонбозлик» билан курашаётган бир пайтда фильмнинг аҳамияти, айниқса, каттадир.

Картинани корфармон Ю. Розиқов маҳорат билан суратга олган. Бош ролларни эса таниқли ёш актёрлар М. Маҳмудова, Б. Муҳаммадкаримов, Р. Уразаев, Х. Нурматов ва бошқалар ижро этишган. Фильм куни кечагина шаҳар киноТомошагоҳларида намойиш этила бошланди. Муштарийларимиз фильмни кўриб, унинг долзарблигига яна бир карра ишонч ҳосил қиладилар.

Турсун АБДУЛЛАЕВ.

СУРАТДА: «Олов ичидаги фаришта» фильмидан бир лавҳа.

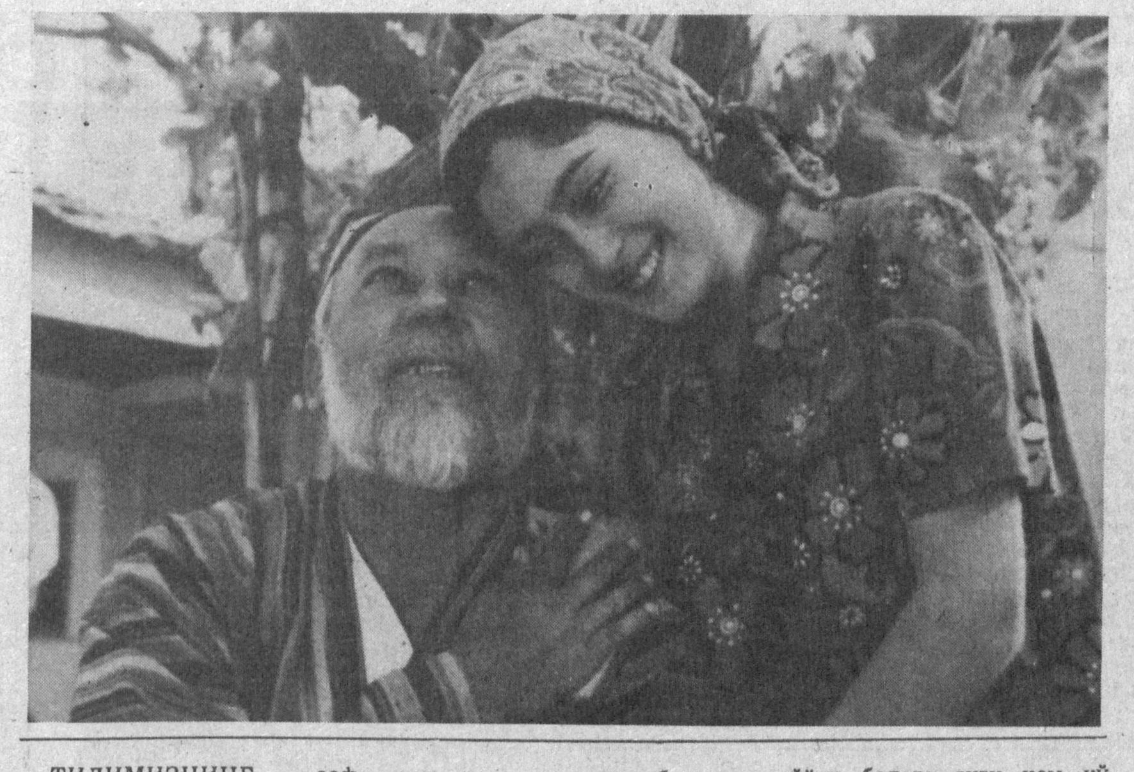

* *Шахсий фикр*

КАШФИЁТГА МУҲТОЖ ЭМАС

ТИЛИМИЗНИНГ соф ва мусаффолиги учун чинакам қайғуриш, жон куйдириш бошланди-ю, бироқ бу ҳол кишида байроқни юқори кўтариб, шамолга қарши югураётган бир кимсанинг ҳолатини эслатадиган ғалати таассурот қолдираяпти, холос. Тез ва жадал суръатларда кашф қилинган ёки ҳозирда ўз қадр-қимматини йўқотган, йўқотаётган баъзи сўзлар муомалага шитоб билан кириб келаётгани билан аҳвол деярли ўзгармаяпти. Бу сўзлар расмиятчилик учун, айрим ички эҳтиёжлар учун хизмат қилаяпти-ю, аммо халқимизнинг истеъмолига, муомаласига кириб бормаяпти. Нега? Сабаблари нимада?

Менимча, инсон ҳар кунги истеъмолидаги «сўз бойлик»ларидан ажралгиси йўқ. Негаки, ана шу «бойлик»ларисиз куни ўтмаяпти, янги «сўзлар» эса ҳалигача бирон яхши натижаларни кўрсатиб, «даромад»ларини бераётгани йўқ. Фикримча, бирон сўзнинг ўрнини тўлдириш учун дарров ўша сўзнинг таржимаси, мазмунини йўқотган шакли эмас, балки ўша сўзнинг келиб чиқиш манбаларини чуқур ўрганиш ҳамда «тарози»га солиб, ҳаётга тадбиқ қилишга лойиқ-лойиқмаслигини аниқлаш керак бўлади. Чунки ҳар нарса уруғдан, илдиздан, манбадан вужудга келади. Ана шундай «ўзак» топилганда ҳам мазмундорлик жиҳатдан бой, айни чоқда «мода»га айлана олишига кўпроқ аҳамият бериш ўринли бўлади. Ҳа, сўз «мева»дан эмас, «илдиз»дан топилса, унга боғлиқ бўлган барча сўзларни ясаш, топиш ҳам шунчалик осон кечади.

Биргина мисол. «Самолёт» сўзи ўрнига «тайёра» сўзини қабул қилиб олаётганимиз билан бу сўз айнан кутилган натижани бермаяпти назаримда. Яъни, у «самолёт»нинг шакли, ҳолати, рангини чизиб бермаяпти. Тўғри, туркий қавмларимизда бу сўз балки «самолёт» манзарасини берар, айни шунинг учун ҳам лойиқ топилгандир. Аммо бизда-чи? Чунки бизнинг тилимизда шундоқ ҳам «тайёр» деган сўз бор. «Тайёра» сўзи бизга фақат ниманидир «тайёр»лигидан дараклаяпти-ю, аммо ўзи кўринмаяпти.

Агар эътибор берган бўлсангиз, халқимиз «самолёт»ни бир неча йиллар аввал «фалаккуш» деб атаган. Фалаккуш ўша вақтларда ҳам «Қуш кўринишига эга бўлган афсонавий учар аппарат» маъносини берган. «Российская царь» ҳам биз ҳозирда истеъмолга киритган «Чор Россияси» деб ўзлаштириб олинган. Бунга мисоллар кўп. Шунинг учун луғатимизни янги сўзларга ёки ўрнини тўлдирадиган лозим сўзлар топиш учун кўпроқ халқ тилига ҳам эътибор бериш керак, деб ўйлайман.

Туяларимиз карвонлари йўқолиб, ўрнини поездлар эгаллади. Савол туғилади. нега «карвон» йўқолиб қолди? Ахир туялардами, темир аравалардами — барибир турнақатор бўлиб «карвон»лар ўтаяпти-ку? Нега «поезд» сўзини «карвон»га алмаштириш мумкин эмас. Шулар баробарида «вокзал» сўзи ўрнига «карвонсарой» сўзини қабул қилиш ҳам балки тўғри бўлар. Негаки, «Карвонсарой» кўпроқ ўзга юртлардан келган муҳожирларнинг қўноғидир. Ниятим шуки, ҳар бир сўзни танлаганда ва уни истеъмолга киритганда шундай собит, мақбул сўз бўлиб хизмат қилсинки, кейинчалик ҳам бу сўзларни ўзгартиришга ҳеч қандай эҳтиёж туғилмасин. Бундай сўзларни кўпроқ халқ ичидан, халқ муомаласидан излаш керак. Етти ухлаб, тушимизга ҳам кирмаган «сўз»ларимиз маълумки, қандай пайдо бўлган бўлса, шундай йўқолиб кетади. Зўрма-зўраки уринишларнинг фожиавий томони шундаки, қанча-дан-қанча ўзгартиришлар оқибатида пул, маблағ, хизмат ва бошқа оворагарчиликлар елга учиб кетаверади. Масалан, «ноҳия» сўзининг ўзи қанчадан-қанча идоравий ўзгартиришларга сабаб бўлмоқда. Аммо халқ уни қабул қилаётгани, истеъмолга киритаётгани ҳам йўқ. Чунки «ноҳия» нима ўзи? У қандай кўринишга, қандай сифатга эга? Шунинг учун ҳам «район» сўзининг «ноҳия»га ўзгартирилгани гўёки болага янги исм қўйилгандай бўлиб қолди. Аммо «бола» бу билан ўзгариб қолгани ёки қандайдир «бахт»га эришгани йўқ. Бу сўз яратувчилари томонидан кенг тушунтирилгани билан у кишида ҳеч қандай таассурот қолдирмаяпти. Чунки ноҳия, энг асосийси ҳеч қандай кўринишга эга эмас.

Савол туғилади. Шунинг ўрнига аввалги номларини тиклаш ўринли эмасмикин? Чунки бу сўзларни қабул қилиш осон ҳамда айни вақтда истеъмолдан йўқолган ҳам эмас. Бу «дарвоза» сўзидир. Ҳа, биз халқимизга эрк, ҳурлик, озодлик қайтариб бериш билан бир қаторда унинг тарихини ҳам қайтариб беришимиз керак. Чунки Тошкентни машҳур қилган ҳам ана шу ўн икки дарвозасидир.

Яна шу нарсага эътиборни кучайтириш керакки, халқ айтишга қийналаётган ёки айтишни истамаётган сўзларни зўрма-зўраки тиқиштиравермасдан, балки уларга қулайлик ҳамда енгиллик яратадиган сўзларни тиклаш, яратиш, топиш керак. Шундай сўзлар ҳам борки, халқ буларга ўзбекча уруғ бериб, оммалаштириб олган. Бундайларини эса дарров таг-туги билан йўқотиб ташлашга уринмай, балки халқнинг ўзига қайтариб бериш керак.

Айниқса, шу кунларда — бозор иқтисодиёти даврида халқнинг ебичиб турган озуқаси ўрнига бошқасини тутиб, таъбларини хира қилиш маъқул иш бўлмаганидек, «ноёб», «зўр» сўзларни зўрма-зўраки тиқиштираверишяна ярамайди. Яна шу ҳам маълумки, сўзларни ўзгартирган ёки имлонинг бошқасини танлаган билан ҳамма нарса ўзгариб қолмайди. Бунинг учун қайта қўраётганда, қайта тузаётганда кўпроқ ишнинг туб моҳиятига эътиборни кучайтиришга тўғри келади. Чунки ҳаммаси илдизга, уруғга боғлиқ. «Илдиз» яхши озиқланган бўлса, ундан яхши «мева»лар кутиш мумкин. Ҳаётга тадбиқ этиладиган сўзларни китоблардан, луғатлардан эмас, балки халқнинг ичидан қидириш керак. Чунки тил маълум шахсларнинг восита қуроли эмас, балки халқникидир. Халқ қайси тилда сўзлашни ўзи билади ва ўзи ҳал қилади. Тилчи олимларимизнинг ҳамда ўзини билағон ҳисоблаган жонкуярларимиз вазифаси эса ана шу халқнинг ўз тиллари, ўз сўзларини топиб беришдир, холос. Тилимиз эса ҳеч қандай кашфиётларга муҳтож эмас.

Зоир ТУРСУНОВ.

КЕНГАЙТИРИЛГАН ТАДБИРЛАР

БИРЛАШГАН Миллатлар Ташкилоти ЮНЕСКО билан ҳамкорликда чиқарган қарорига кўра мазкур йилнинг 21 май куни «Бутун дунё маданиятини ривожлантиришнинг ўн йиллиги» деб эълон қилинганди. Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазирлигининг маданий-маърифий муассасалар бошқармаси бу кунга бағишлаб кенгайтирилган тадбирлар ўтказиш режаларини олдиндан туздилар. Бугун республикамизнинг турли вилоятларидаги маданият ва истироҳат боғлари, маданият уйлари ва кутубхоналарда турли тантаналар бўлиб ўтди ва ўтмоқда. Табиатни муҳофаза қилиш қўмиталари билан биргаликда «Маданият ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш» мавзусида кечалар, учрашувлар, кўрик-танловлар ўтказилаётир.

Шаҳримиздаги Бобур номли маданият ва истироҳат боғида «Табиат алифбоси» болалар кўрик-беллашуви, «Гулшан» истироҳат боғида Табиат музейи ходимлари ва «Ўзбекистон Қизил китоби» муаллифлари билан учрашув, Зафар Диёр номли боғда «Ботаника боғи» ходимлари билан «Гуллар ҳақида нима биласиз», Ҳамид Олимжон номли боғда «Табиат ва фантазия» мавзусидаги суҳбатлар барчада таассурот қолдирди. Шунингдек, «Меҳржон», «Бойчечак» ва Улуғбек номли маданият ва истироҳат боғларида ҳам бундай тадбирлар ўтказилди.

Тоҳир ЗОИТОВ.

БУ воқеа 1957 йилнинг июль ойида бўлган эди. Олмаота вилояти. Шелак районига қарашли Иле дарёси бўйидаги «Оёқ қалқон» деган ҳудудда тери ва бўғин касалликларини даволайдиган шифобахш сув топилган бўлиб, одамлар ана шу сувдан даво топишарди. Биз ҳам шу ерда бўлиб, эл қатори ушбу шифобахш сувдан баҳраманд бўлдик. Бир куни кечки пайт салқинда дам олиб, суҳбатлашиб ўтиргандик Мажикен деган киши: «Шу ердан унча узоқ бўлмаган нариги тепаликнинг орқасида «Ўрта қалқон»нинг ёнида икки қумтепалик бор. Иссиқ, ҳаво очиқ кунда бошига чиқсанг қум тепалик шовиллаб, ўзича куйлайди. Шунинг учун ҳам бу тепалик «Куйловчи тоғ» деб аталади деди.

* *Табиат ажойиботлари*

КУЙЛОВЧИ ҚУМ

Бўлмаса бизни «Куйловчи тоққа олиб боринг,» — деб илтимос қилдик. Хуллас, у кишини кўндирдик. Сўнгра Ғабиден Мустафин, Абдулла Тожибоев, Мадалхон Даришев, мен ва йўл бошловчи Мажикен Бутин йўл тараддудига тушдик.

...Борадиган еримизга аранг етдик. Билсак, ҳалиги тоғ деганимиз теракдай тик қоя, биронта ҳам хас-чўп йўқ, қатор тикилган икки кигиз уйдай қум тоғ экан. Гўё қумни биров атайин уюб қўйгандай. Борган еримиз «Оёқ қалқон» билан «Ўрта қалқон» тоғининг ўртаси экан. Бу икки тоғ бир-бири билан қўшилиб туташмаган, балки ўртаси тиғ билан кесиб қўйилгандай ажралиб турибди. Қумликка етиб келганимизда уч оғамиз: «Бизлар чарчадик, саксовул кўланкасида дастурхон ёзиб ўтирамиз, сизлар ёшсизлар, қум тоққа чиқиб келинглар», — дейишди. Биз: «Албатта, чиқамиз, чарчамадик», — дедик. Тўғриси ҳам шу эди. Хуллас, тепаликка чиқадиган бўлдик. Кундузги соат иккилар чамаси эди. Тикка қумқояга чиқиш қандай азоб, тепадан қум сочга, бўйинга, қўйинга тушиб, куйдирарди. Номус кучли чидадик. Ондасонда қулоқ соламиз: ҳеч бир шовуллаш ёки куйдан дарак йўқ. «Овоз эшитиладими?» — деб ердагилардан сўраймиз. Улар «Йўқ!» деб жавоб қайтаришади. Биз қум қоянинг ярмидан ошдик. Қуёшнинг тиғи аъзои баданни куйдиради. Аксига олиб биз тоғнинг кун чиққан томонидамиз. Бошимиздан офтоб ўтиб, мадоримиз қуриди. Уят ўлимдан кучли! Мақсад, қандай бўлмасин, қум тоққа чиқиш! Шу пайт пастдаги уч шоир оғалар:

— Бўлди, йигитлар, тушинглар, чой ичамиз, — деб чақириб қолишди.

Қумга тирмашиб чиқаётиб тезлик билан ўрнимдан турмоқчи бўлганимда, бир нарса қаттиқ дўриллагандай бўлди. Мадалхон менинг ҳаракатимни қайталаган эди, ундан ҳам дўриллаган овоз чиқди. Биз сирғалиб пастга тушмоқчи бўлдик. Овозга овоз қўшилиб, катта бир шовқинга айланди. Қумнинг остида улкан бир мотор тургандек, қум лопиллаб қўзғалаётгандай бўлди... Хуллас, бир-биримизни қучоқлаб, амаллаб пастга туша бошладик. Қум бизни ўз қаърига тортиб кетади деб қўрққан эдик.

Биз дастурхон устида чанқоғимизни қондириб, ўзимизга келдик. Қум шовуллаб куйларди. Шунда Ғабиден бу воқеани албатта ёзаман деган эди. Унинг ёзган-ёзмаганлигини билмайман. Бироқ табиат камдан кам учрайдиган бу ғаройиб ҳодисани ёзишга аҳд қилдим. Чунки бундай қум тепаликлар ер юзида камдан-кам учраса керак.

Қодирбой ТЎЛАБОЕВ.

Ким ютаркин! Оқларми ё қоралар. Андрей Пишненко сурати.

* Спорт

ҲАРАКАТ ҚИЛСАЛАР ҲАМ

МАКТАБ ва ҳунар-техника билим юртлари III-жумҳурият спартакиадасининг шаҳар ўқув муассасалари ёшлари мусобқалари поёнига етди. Унда ўқувчилар спортнинг 22 тури бўйича куч синашдилар. Биринчи ўринни олган Тошкент жамоаси 16 олтин, 1 кумуш ва 8 бронза, иккинчи ўринни олган Фарғона жамоаси спортчилари эса 2 олтин, 4 кумуш ва 5 бронза, учинчи ўринни олган Андижон жамоаси спортчилари эса 2 олтин, 4 кумуш ва 5 бронза медалларини қўлга киритишга муваффақ бўлдилар. Пойтахтликлар ғайрат билан ҳаракат қилсалар-да, жамоа ҳисобида биринчи ўринни олиш Андижон жамоасига, иккинчи ўрин Тошкент жамоасига, учинчи ўрин фарғоналикларга насиб этди.

Исак БИРБРАГЕР.

* Жиноят ва жазо

ЛОҚАЙД БЎЛМАНГ, ОДАМЛАР!

«Қаердаки лоқайдлик бўлса ўша ерда хато ва жиноят бўлади», деган экан донишманд. Ўтмиш алломаларимиздан яна бири эса: «Душманлардан қўрқма — нари борса улар сени ўлдириши мумкин, дўстлардан қўрқма — нари борса улар сенга мунофиқлик қилиши мумкин, аммо лоқайд одамлардан қўрқ — улар сени ўлдирмайдилар, мунофиқлик қилмайдилар, аммо уларнинг индамай қилган разилликлари туфайли ер юзида сотқинлик ва қотиллик ҳукм суради» деб уқтиради. Чиндан ҳам, ўзгалар қайғусига лоқайд қараган инсонни шу улуғ ном билан аташга тилинг ҳам бормайди. Бас шундай экан, биз қуйидаги мисолларда юқоридаги фикрлар нақадар тўғрилигини яна бир бор исботлашга ҳаракат қилдик.

Болалар аравачаси ўғриси

СЕЗИБ турибмиз, сарлавҳани ўқиган муштарийлар «Вой тавба, ўғрининг ҳам шунақа пасткаши бўларканда», деган фикрга боришлари табиий. Начора, ҳаётда шунақаси ҳам учраб туради.

Бу воқеа кечки соат бешларда Лисунов кўчасида жойлашган 123-уйнинг бешинчи қаватида содир этилди. 197-хонадон олдида бироз саросимага тушган нотаниш «меҳмон» пайдо бўлди. Унинг ҳозирги хатти-ҳаракатини кузатган одам «меҳмон»нинг диққати бирор уйга ташрифдан кўра, кўпроқ, эшик тагида турган «Антошка» болалар аравачасига қаратилганини аниқ ҳис этарди.

Афсус, йўлак бўйлаб ўтиб-кетиб турган қўшнилар эса бутунлай бепарво. Бегона эркакни кўра туриб ҳам ҳеч ким: «Ҳой биродар сиз бу ерда нима қилиб турибсиз?» ёки «Кимнинг эшигини қидиряпсиз?» дейишни хаёлига келтирмасди. Хуллас «меҳмон» ўғри мушукдек атрофни кузата-кузата вазиятни қулай билиб ўлжага яқинлашди.

Аравачани ғилдиратиб лифт олдига борганида хайрият қўшни хонадонлардан чиққан аёл уни тўхтатди.

— Вой кимсиз? Аравачани қаёққа олиб кетяпсиз?

— Таъмирталаб экан. Шунга....

Бирдан хаёлига келиб қолган фикрдан «меҳмон»нинг ўзи хурсанд бўлиб кетди.

— Шунақа денг. Устаман денг... Вой унақада майли олиб кетаверинг, — деди унга қандайдир шубҳали тикилиб қолган аёл.

Қўшни хотин ишончини қозонган «уста» шу орада эшигини ланг очиб унинг рўпарасида тўхтаган лифтга ўзини урди. Яхшиямки, нотаниш «меҳмон»нинг кутилмаган ташрифидан милиция ходимлари хабардор экан. Биринчи қаватга чиқиб эшиги очилган лифт рўпарасида дастлаб орган хизматчилари пайдо бўлишганида аравача етаклаган киши бир зум талмовсираб қолди. Кейин ўзини қўлга олиб уларнинг саволларига: «Устаман. Буюртма билан келгандим», деган жавобни қайтарди.

Шахси аниқланганда «уста» 1953 йилда Ашгабод шаҳрида туғилган, бундан саккиз йил олдин ҳам [illegible] иши учун халқ суди томонидан беш йил муддатга озодликдан маҳрум этилган Федор Жакенов бўлиб чиқди.

Ҳамза район халқ суди бу сафар ҳам уни беш йиллик қамоқ жазоси билан «сийлади».

Ўртанаверадиган кўнгил

ОЛИМ Ҳафизовни кўрган одам дастлаб қўй оғзидан чўп олмаган, дейди. Лекин унинг қилмиши билан чуқурроқ танишилса ҳаммаси аён бўлади-қолади. Эндигина 32 ёшга кирган бу безори икки марта қамоқхонада ўтириб чиқди. Яқинда яна у олти йиллик муҳлат билан «сафар»га жўнади. Ҳисоблаб кўрилса бу билан унинг ўн икки йиллик умри қамоқда ўтибди.

Олим ҳар гал озодликка чиққанда уйланмоқ ниятида бўлади. Афсуски орзусига етолмай яна ўз «маконига» кетади. Қизиғи шундаки ҳар сафар вазият энди пишиб, эрта-индин тўй бўлай деб турганда иш чаппасига айланади. Бўлажак қудалар қарсак чалиб қолишаверади.

Бу гал ҳам у тўй тараддудида юра туриб «кўнгли ўртаниб» қолди. Кийим-кечак дўконига кирса шундоққина олдида турган аёл юзталик ва элликталик бели синмаган пулларни шақиллатиб санаяпти. Уни кўрган бўлажак куёвнинг кўзлари ўйнаб кетди. «Қани энди шу пуллар менинг ёнимда бўлса. Тўй дастурхонини роса турли-туман шишаларга тўлдириб юборардим-да. Ўртоқларим, узоқ-яқинлар билиб қўярди менинг нималарга қодирлигимни. Ота-онам йиллаб йиққан арзимас пулга олинган бир-икки яшик арақ нима ҳам бўларди. Агар бас бойласак 10—15 чоғли ошналаримнинг ўзи бир чойхона паловнинг устида ичиб қўйишади, бунча ичкиликни. Яна орттирган улфатларимнинг ҳаммаси шишани кўрса савлатига салом берадиганлардан. Уларга минг хил нозу неъматдан бир шиша арақ афзал. Агар ичкилик бўлса консерва идишига қуйилса ичадиганлардан!.

Бирдан вужудини қоплаган хаёлдан сергак тортса бояги аёл керакли нарсаларни харид қилиб бўлиб ҳовнарида пилдираб кетяпти. Бир ўзи. Тўғри, ён-атрофида ўзга кишилар кўп. Лекин улар ўлақолса аёлга ёрдам беришмайди. Бундай қилишдан қўрқишади. Уларга сал қаттиқроқ хўмрайсанг бўлгани, сени кўрмагандек пусиб ўтишаверишади ёнингдан. Шундай экан нақд ўлжани қўлдан бермаслик керак.

Олим аёлнинг орқасидан кетди. Дўкон эшигидан чиқиши билан тўсатдан аёлнинг қўлидаги сумкага ёпишди. Ҳаддисини олмаганми, бир силташда ўлжа Олимнинг қўлига ўтди. Тумонат одам томошабин бўлиб тураверди. Баъзилар эса: «Келган бало-қазо шунга урсин. Жонингиз омон қолганига суйинаверинг», деб, юпатган бўлишди аёлни.

Олим гўё қушдек учди. Аммо у уйига бойлик билан кириб бордию кўп ўтмай у ҳам бойликдан, ҳам озодликдан маҳрум бўлди. Орқама-орқа етиб борган милиция хизматчилари Олимни машинага таклиф этишди.

Сен менга тегма...

ЯҚИНДА Юнусобод — Темирйўл вокзали йўналиши бўйлаб қатнайдиган 60-автобусда бораётган эдик. Шаҳристон бекатига етганимизда олдинги ўриндиқда ўтирган киши ёнида турган қизга деди:

— Қизим қўл халтангни қара-чи, ҳамёнинг турибдими экан?

— Нимага? — деди қиз дастлаб кишининг мақсадини тушунмай.

— Ҳозир бекатда тушган иккита бола йўл-йўлакай роса халтачангни титкилашди, билмадинг.

Қиз қараса ҳамёни йўқ.

— Вой ўлай, узукка йиғиб юрган икки минг сўм пулимни олиб кетишибди.

Бўлди тўполон.

— Ҳой, қанақа инсонсиз ўзи,—ўшқирди олдинда турган аёл, қизни огоҳлантирган кишига. — Ахир кўриб турган экансиз, нимага уларнинг қўлидан тутмадингиз?

— Нима деяпсиз ўзи? Уларни ушлаб бўларканми? Бошқа кўрганлар ҳам миқ этмай ўтиришдику, менга ёпишасиз-а.

— Аттанг биз кўрмабмизда. Ушлаб олиб пачоғини чиқарардик, — дейишди ён томонда келаётган икки йигит.

— Ҳайит ўтгандан сўнг, гапирмай қўя қолларинг. Ўзим кузатиб турувдим. Кўра била туриб сенлар ҳам индамадиларинг, — болали аёлнинг зардаси қайнаб деди. Бу гапдан сўнг бири олиб бири қўйиб келаётган йигитларнинг дами ичига тушди.

Қилмиш-қидирмиш, — ўйлаймиз ўзимизча. — Йўнтак ўғрилари-ку барибир бир кун қўлга тушишлари аниқ. Лекин шунча одам бу воқеани кўра туриб индамай томошабин бўлиб қолгани қизиқ. Буни қандай баҳолаш мумкин? «Сен менга тегма, мен сенга тегмайман» қабилидаги ишимиз қачонгача давом этади? Ахир бугун ўзгани ҳамёнини ўғирлаган, уйига бостириб кирган безори эртага ўзимизга ҳам худди ана шундай зиён-заҳмат етказиши мумкин-ку. Унинг қинғир ишини кўра била туриб индамасак бу тоифалар баттар ҳаддидан ошишмайдими? Лоқайдлигимиз шундай давом этаверса, ҳозирча яширинча қилинаётган бу ишлар эртага ошкора қилинмайди, деб ким айта олади? Лоқайдликнинг ҳам чегараси бор-да ахир.

Қотил

АГАР мана шу лоқайдлик бўлмаганида биз қуйида ҳикоя қилмоқчи бўлган фожиа содир бўлмаган ёки бир ёш навниҳол йигитнинг мурдаси ой давомида қудуқда ётмаган, унинг онаси ва яқинлари қонқақшаб зир югуриб қидирмаган бўлишарди.

Николай Криловни Ғиждувон кўчасида танимаганлар топилмаса керак. Бировлар қўни-қўшниларга яхшилиги, бировлар эса ёмон қилмиши билан танилади. 42 ёшни қоралаб қўйган бу одам эса атрофдагиларга ўта ичкиликбозлиги, маиший бузуқлиги, ишёқмас ва такасалтанглиги билан танилган.

У кечки пайт ҳовлисида ёнма-ён яшовчи аёл билан (М. Иванова) улфатчилик қилиб ўтирарди. Ажралишган собиқ хотини билан ўзга шаҳарда яшовчи ўғли Александрнинг уникига ғойибона ташрифи ширин суҳбатнинг белига тепди. Отасини кўргани, ҳолидан хабар олгани келган ўғилни «улфатчилик»даги вазият энсасини қотирди. Бунинг устига отаси уни нохуш кутиб олди. Унинг кўзларида «нега келдинг, ширин ошимга оғу солиб» деган маънони уқиб олиш қийин эмасди.

Ота-бола ўртасида бошланган айтишув бора-бора росмана тўқнашувга айланди. Ҳозиргина хонани ўз қаҳқаҳаси билан тўлдириб ўтирган ширинсухан қўшни аёл ҳам тўнини тескари кийди. Ота-бола ўртасидаги жанжалдан ҳеч кимни воқиф этмай «биринг ўлиб, биринг қол», қабилида иш тутиб ўз уйига чиқиб кетди.

— Оббо ўғлим-ей шунақа катта бўлиб, ақлли бўп қопсанда. Қара-я мен билмаган эканман.

Шундай замзама гап билан отаси ҳам ўз хонасига кириб кетди. Ҳовлида ёлғиз қолган Александр «кетаман», деган хаёлда энди эшик томон йўналганда тўсатдан рўпарасида отаси пайдо бўлганини сезмай қолди.

— Ия, қаёққа?

— Кетаман. Барибир мени тушунмаганингиздан кейин.

— Ахир ўтир, суҳбатлашайлик, балки тушуниб қоларман.

Шундай дея ота уйидан яширинча олиб чиққан пичоқ билан ўғлини қорни ва кўкрагига уч-тўрт бор уриб юборди. Не орзу-умидлар билан отасини кўргани келган ўғил шу ердаёқ жон таслим қилди.

Николай қилмишини яшириш учун кўп ўйлаб ўтирмай мурдани қўшни ҳовлидаги қудуққа ташлади. Туя кўрдингми, йўқ...

Балки «ўзгалар қони бировни қўймайди» деганлари ҳақдир. Шундай бўлмаса у ичкилик устида қилмиши ҳақида бир неча бор ўзгаларга «гуллаб» қўймасди. Лекин бу кишилар ҳам «менга нима» қабилида иш тутиб юқорида бўлиб ўтган сир-синоатдан хабар топган бўлсаларда тегишли жойларни огоҳлантирмадилар.

Эскилар «қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилдан кейин ҳам очилади», деганлари бежиз эмас. Бу жиноий иш эса қирқ йил тугул бир ойга борар-бормас вақт ичида ошкор бўлди.

Қотил қилмишига яраша жазоланди.

Шоира СУЛАЙМОНОВА,
Ҳамза район халқ судининг раиси.

Эркин ПЎЛАТОВ,
район прокурорининг катта ёрдамчиси.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ,
«Тошкент оқшоми» мухбири.

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

АЛМАШТИРАМИЗ

⊙ «Себзор» даҳасидаги («Ганга» магазини ёнида) уйнинг 2-қаватидаги олдида ойнали пешайвони ҳам бўлган икки хонали уй метро станцияларининг ёнида ёки марказий районларда, иложи бўлса Чилонзорда жойлашган ўзига тенг бўлган хонадонларга алмаштирилади.

Телефонлар: 45-30-29, 76-53-18, 64-81-46.

ЙЎҚОЛГАН

⊙ «Лотос» кичик корхонасининг йўқолган думалоқ муҳри ва бурчакли штампи

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Октябрь ноҳиясига қарашли Алишер Навоий номли 40-ўрта мактаб информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари курси бўйича лицей синфларида ўқиш учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Танлов — июнь ойининг 15 кунидан бошланади. Аризалар 1 июндан қабул қилинади.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Кўкча, Сохибоев кўчаси, 4-уй. Телефон: 42-34-31.

ТОШКЕНТДАГИ «ҲАМКОРЛИК» МИНТАҚАВИЙ МАҲСУЛОТ ХОМ АШЁ БИРЖАСИ

тадбиркор, ишбилармон кишиларни воситачилик ишларини бажариш учун вақтинчалик хизматга қабул қилади. Иш ҳақи келишув бўйича.

Ойига 10 мингдан 50 минг сўмгача ва ундан ҳам юқори миқдорда фойда тушиши мумкин.

Бирданига бой бўлиб кетиш имкониятини қўлдан берманг.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Лоҳутий кўчаси, 16 «а» уй. Метронинг «Ойбек» станцияси атрофида. Телефонлар: 54-89-78, 54-93-31.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БОШҚАРМАСИ

Қибрай ноҳия халқ таълими бўлими қобилиятли болаларни Улуғбек номли 45-кўп йўналишли махсус мактаб-олийгоҳнинг 10-синфига фақат «яхши» ва «аъло» баҳолар билан олийгоҳнинг тайёрлов бўлимига

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш соҳалар бўйича ўзбек тилида олиб борилади. Бу ўқув даргоҳига кирувчилар Тошкент тиббиёт олийгоҳи, Техника дорилфунуни, Тошкент Темир йўл транспорти муҳандислари, Шарқшунослик, Архитектура ва қурилиш олийгоҳларининг комиссиялари иштирокида олинган ёзма иш асосида

ОЛИЙГОҲ ҚАБУЛ ҲАЙЪАТИ ИШТИРОКИДА синов-кириш имтиҳонларини топширадилар.

Тошкент тиббиёт олийгоҳига кирувчилар кимё, биология, она тилидан (ёзма), Темирйўл транспорти муҳандислари олийгоҳи, Техника дорилфунуни, Архитектура ва қурилиш олийгоҳларига кирувчилар физика, математика, она тилидан (ёзма), Шарқшунослик олийгоҳига кирувчилар инглиз тили, биронта шарқ тилидан (ёзма), архитектура бўлимига кирувчилар расм, чизмачилик, она тилидан (ёзма) имтиҳон топширадилар.

Ҳужжатлар 1992 йил 1 июндан 1992 йил 27 июнгача қабул қилинади.

Олийгоҳга кирувчилар учун қуйидаги ҳужжатлар зарур: олийгоҳ ректори ва «мактаб-олийгоҳ» директорига ариза, 9-синфни битирганлик ҳақида гувоҳнома, туғилганлик тўғрисида гувоҳномадан кўчирма, тиббий маълумотнома, 5х6 см. ҳажмидаги расм.

Кириш имтиҳонлари 1 июлдан 16 июлгача ўтказилади.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент вилояти, Қибрай ноҳияси, «Турон» (Коммунист) жамоа хўжалиги, 45-«мактаб-олийгоҳ» биноси. ТЕЛЕФОН: 67-886.

Автобуслар: 491, 167, «Қибрай-Гулистон» «Турон» (Коммунист) жамоа хўжалиги идораси» бекати).

«Қибрай-Селекция» автобусининг «Турон» (Коммунист) бекати.

Маълумотлар олиш учун Қибрай ноҳия халқ таълими бўлими (телефон 61-244)га мурожаат қилинсин.

ТОШКЕНТ РАДИОТЕХНИКА ТЕХНИКУМИ 1992—1993 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Техникум қуйидаги ихтисослар бўйича мутахассисларни тайёрлайди:

«Радиоаппаратларни лойиҳалаш ва ишлаб чиқариш» мутахассислари — радиотехниклар;

«Материалларни дастгоҳлар ва автоматлаштирилган линияларда ишлаш» мутахассислари — техник-технолог;

«Интеграл микросхемалар ишлаб чиқариш технологияси» мутахассислари — техник-технологлар.

Техникумга 9 (8) — 11 (10)-синф маълумотига эга бўлган фуқаролар кундузги ва кечки бўлимларга қабул қилинади.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Техникум қошида ётоқхона йўқ.

Ҳужжатлар 1 июндан қабул қилинади.

Кириш имтиҳонлари — 1 августдан бошланади ва ўзбек тили (ёзма, диктант) ҳамда математика (оғзаки) фанларидан ўтказилади.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: ўрта ёки тўлиқсиз ўрта маълумоти ҳақида гувоҳнома, 086/У намунали тиббий маълумотнома, 3х4 см. ҳажмли 8 та фотосурат, ҳарбий билет ёки ҳарбий рўйхатга ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома ва паспорт ёки туғилиш ҳақидаги гувоҳнома шахсан кўрсатилади, меҳнат дафтарчасидан нусха (меҳнат фаолиятига эга бўлганлар учун).

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент—117, Чилонзор даҳаси, 20—Д мавзе, Катта Қаъни кўчаси, 52-уй (Пограничная). Тошкент радиотехника техникуми.

Мурожаат қилиш учун телефонлар: 76-67-98, 74-26-89, 50, 69, 78-автобусларнинг «Радиотехникум»; 17-трамвайнинг «Уй-рўзғор моллари дўкони»; 6, 19-троллейбусларнинг «20-мавзе» бекатлари.

Қабул комиссияси ҳар куни соат 9.00 дан 17.00 гача, шанба кунлари соат 9.00 дан 15.00 гача ишлайди.

Ўзбекистон Республикаси маданият вазирлиги М. Қориёқубов номидаги ўзбек Давлат филармонияси

«БАҲОР» ТОМОШАГОҲИ

28 май соат 17.00 да

1991—1992 йиллар симфоник мусиқа концерт мавсумининг ёпилиши

Композитор

МИРСОДИҚ ТОЖИЕВ

А. Солженицинининг «Архипелаг ГУЛаг» асари асосида

«СОМОН ЙЎЛИ»

симфониялар-трилогияси (биринчи ижро)

15-симфония («РУҲЛАР ИНГРОҚИ»)

16-симфония («СОМОН ЙЎЛИ»)

17-симфония.

ИЖРОЧИЛАР:

Ўзбекистон Миллий симфоник оркестри.

Дирижер — Ўзбекистон халқ артисти, профессор **ЗОҲИД ҲАҚНАЗАРОВ**

Чипталар сотилмоқда.

ТЕЛЕФОНЛАР: 33-73-10, 33-37-69.

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБААЧИЛИК КОНЦЕРНИ

қуйидаги буюртмаларни қабул қилади:

«Канцелярия китоби», «Ҳисоб-китоб дафтари», шунингдек турли хилдаги босма иш қоғозларини тайёрлайди.

Буюртмалар Ленинград кўчасидаги хизмат биносида, сешанба, пайшанба, жума кунлари соат 10 дан 16 гача қабул қилинади. Саволлар билан қуйидаги телефонларга мурожаат қилишингиз мумкин: 33-90-50, 33-84-78, 32-55-31.

26-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ НАҚҚОШЛИК, ЗАРГАРЛИК ва ЧИННИКОРЛИК КАСБЛАРИ БЎЙИЧА

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Ўқишга Тошкент шаҳрида яшовчи, 9-11-синф маълумотига эга бўлган йигит ва қизлар қабул қилинади. Ўқиш муддати 9-синфни битирганларга 2-3 йил, 11-синфни битирганларга эса 1 йил. Билим юртига қабул қилинганлар уч маҳал иссиқ овқат ва кийим-бош билан бепул таъминланадилар.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади. Ўқувчилар касб эгаллаганларидан сўнг ўрта маълумот ҳақидаги ва мутахассисликлари бўйича ДИПЛОМ билан таъминланадилар. Ўқиш жараёнидаги ишлаб чиқариш амалиёти Тошкент заргарлик ва чинни заводларида олиб борилади ва 50 фоиз иш ҳақи тўланади.

Шунингдек, билим юртига заргарлик мутахассислари етишмайдиган корхоналардан ва якка шахслардан заргарларни тайёрлаб бериш учун пуллик қабул эълон қилинади. Тўлов ҳақи — 3300 сўм. Ўқиш муддати — 4 ой. Ўқишни хоҳловчилар учун ҳисоб рақамимиз: 000141123, С. Раҳимов давлат банки бўлимида, код 300166509. МФО 172682309.

Юқоридагилардан ташқари, билим юрти наққошлик, ва ёғоч ўймакорлиги касбларига маълумоти ва ёшидан қатъий назар

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Ўқиш муддати — 1-2 йил. Ўқишни битирганларга диплом берилади.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, туғилганлиги ҳақида гувоҳнома, соғлиги ҳақида маълумотнома, 3х4 см. ўлчамли 6 дона расм, яшаш жойидан маълумотнома.

Ҳозирги кунда зарур бўлган заргарлик, чиннисозлик, наққошлик, ёғоч ўймакорлиги каби касбларни эгаллашга шошилинг!

Билим юртимиз манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, Собир Раҳимов ноҳияси, Сағбон кўчаси, 17-боши берк кўча, 26-ҳунар-техника билим юрти (76, 118-автобусларнинг «Қўштут» бекати).

ТЕЛЕФОНЛАР: 40-30-36, 40-30-38.

«Тошкент оқшоми» рўзномасига малакали **машинистка** ва **мусаҳҳиҳ (корректор)** керак.

Ленинград кўчаси, 32-уй, 222,226-хонага мурожаат қилинг. Телефон: 32-55-39, 32-55-21.

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов районидаги 45-кечки мактаб қошидаги катталар таълими маркази томонидан МУҚИМОВА Шаҳнозага берилган 371 номерли йўқолган гувоҳнома

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

«Халқ ва демократия» — «Народ и демократия» журналининг таҳрир ҳайъати ва таҳририят жамоаси журнал таҳрир ҳайъатининг аъзоси, масъул котиб ўринбосари, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси, меҳнат фахрийси

Ҳибзиддин Рамзиддинович МУҲАММАДХОНОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар ҳайвонларнинг касалликларига қарши курашиш масканининг маъмурияти, ишчи жамоаси кенгаши ва касаба уюшмаси шу масканнинг энг кекса раҳбарларидан бири, шахсий аҳамиятдаги пенсионер, меҳнат фахрийси, жумҳуриятда хизмат кўрсатган чорвадор

Маҳмуд Содиқович СОДИҚОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар Ҳамза район ҳокимияти, ЎХДП-нинг район кенгаши «Амир Темур» номли маҳалла комитетининг раиси

Маҳмуд ОДИЛОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

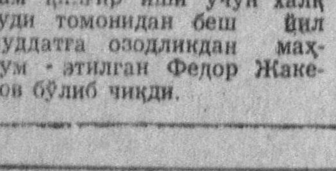

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича — 33-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни, 700000, ГСП, Тошкент, «Правда» рўзномаси кўчаси, 41.

Нашр кўрсаткичи 64690 • Босмага бериш вақти 11.30. • Босмага берилди 11.30 • Буюртма Г—134. • 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.